

M. A. Akşit Koleksiyonundan

Giriş

1

Biraz empati; Başkası değil, sen, kendini onun yerine koyarak duygusallık boyutu oluşturmalsın*

Hatice KARAGÖZ***, *M. Arif AKŞİT****, *Mehmet KUŞKU*****, *Gülseren OKTAY****

*Eskişehir Acıbadem Hastanesi, Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesi çalışmasıdır

**Psikolog, Acıbadem Hastanesi, Eskişehir

***Prof. Dr. Pediatri, Neonatoloji ve Pediatrik Genetik Uzmanı, Acıbadem Hastanesi, Eskişehir

****Uzman Dr. Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları, Acıbadem Hastanesi, Eskişehir

****Hemşire, Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesi Sorumlu Hemşiresi, Acıbadem

Duygudaşlığın, anneye; bebeğiniz ufak prematüre, yaşam sınırında, kaybedebilirsiniz, sizin duygularınızı paylaşıyoruz demek olmadığı belirgindir. Annelerin sizi anlaması, sizin duygularınızı paylaşması değil, sizin annenizin duygularını paylaşmanız gerekir ve öne çıkmalıdır. Bu durumun, farklı kültürlerde ve klasik hekimlik anlayışında olmadığı gözlenmektedir. Ayrıca yanlış tanımlama ile etik adı verilerek, yaşamın sonlanması için izin talep etmek, kaliteli yaşam gereksesi ile yaklaşımın, ailenin empatisi olamayacağı ortadadır. Anne/baba veya bireylerin, 1500 gramdan küçük, yaşam sınırında olsa bile, çabalayan, didinen, tüm tıp bilimini gece ve gündüz insanlık için kullanan hekimi, insancıl yaklaşım yapan bir sağlık ekibini görmesi ve algılaması ile duygu paylaşımı, uygulama ile empati olabilecektir. Bunlar eğitim ile ancak teorik öğrenebilir ve gönül ile de etkin uygulama boyuta çıkabilir.

S ağlığın yenidoğan bebeklerde, özellikle prematüre bebeklerde oluşması, sağlanma çabası içinde olan sağlık elemanları; hekim, hemşire ve personel, ailenin, özellikle annenizin duygu boyutu öne çıkmaktadır. Bilimsel bilgi içinde boğulma yerine, her bireye özgü yaklaşım ve oluşan sorgulara yaklaşım ile verilerin paylaşım olabilecektir. Bebeğinizin beyin kanaması oldu, gözlerinde prematüre retinopatisi, hasar gelişti, suni solunum cihazı ile solumakta gibi sözlerin ailede yaptığı, zedeleyici, ümidi yok edebilecek boyut ve onların bu yıkılmasını empati yapıyorum ve sizi anlıyorum demek, ne kadar itici olabilmektedir.

Bebeğin doğurulması ötesinde, doğum sonunda da kucağına alamadığı bebeği için, annelik boyutunda, tam bir ekip ile bebeğine bakan, bebeğini seven ve onu bir birey olarak hürmet gösteren elemanlar istenmektedir. Empati yapmak temel yaklaşımda istenen boyuttur. Duygusal

olarak anlamak, algılamak istenirken, yanılma boyutu önemlidir, sakınılmalıdır. Yalan bilerek yanlış söylemek iken, bireyler yanılmaları olağan karşılanmalı, ama bizleri de bu hataya çekmemeliler ve bizlere de doğru boyutu algılamak düşmektedir. Ailelerin duymak istediği, iyileşecek gibi geleceğe ait ifadeler söylenmemelidir. Ümit ile gelecek beklenti farklı kavramlardır

Neonatoloji Yoğun Bakımdaki sağlık ekibinin sadece bakım ve tedavi ötesinde, anne boyutunda olmaları, sevgi temelinde yaklaşımları beklenir ve empati içinde olmaları istenir. Bu konuda eğitim alır ve yaşamlarını bu boyutta şekillendirirler.

Özet

Biraz empati

Amaç: Bir yayında empati boyutu olmadan, sadece bilgi temelinde yaklaşım yapıldığı gözlenince, empati ve sempatinin kültürel boyut yanında, eğitim ve bireysel özellikleri ile irdelenmesi amaçlanmıştır. Empatinin mutlaka etik ve hukuk prensipler içinde olması, zararın en önemli kaçınılması gereken olduğu da vurgulanmaktadır.

Dayanaklar/Kaynaklar: İnsan, yaklaşımları temelinde, kültürel yapılanma ve görüş farklılıkları, empatinin yanlış yorumlanmaya yönelmesi, ekonomik modelin etkisi ile empati ile aldatma ve aldanma, hukuk ile yorumlanması, eğitim ve eğitimdeki amaçlar gibi boyutlar ile empatinin etkileşimi yapılmaktadır. Kısaca empati felsefesi, empati uygulamaları ile değerlendirilmektedir.

Giriş: Bilgi ile eğitimin çok ayrı kapsamlar olduğu Çocuk Hakları temelinde ele alınmaktadır. Dolayısıyla empati de doğrudan bilgi vermek, bireyi belirli boyuta getirme yerine ona etik ilkelerle, saygıyı kazandırma çabası olduğu, esası da empatinin oluşması ve kapasitesinin artırılması olmaktadır.

Genel Yaklaşım: Empati kavramı içine giren çoklu kavramlar ele alınarak, özellikle eğitim ve kültürel yapı ile empatinin bağlantıları irdelenmektedir.

Yaklaşım: Bireylerin değerlendirmesi için empati kapasitesi çeşitli kriterler ile irdelenmekte ve bunun tanımlanabilir özellikleri de sunulmaktadır. Amaç bireyi anlamak olmalıdır. Bunu oluşturan temel kültürel unsurun ziyadesiyle öne çıkması kaçınılmaz olmaktadır.

Sonuç: Empati eş duygu boyutu olarak irdelenişle, aynı frekansa geçebilmek için bunun işlevsel boyutu vurgulanmaktadır.

Yorum: Etik ve hukuk dışı yaklaşımlar, insanlığa zarar verme olasılığı olanlarla empati olamayacağı ve gereken empati dışı davranışların, bilgilendirme ile önlenmesi, korunmasının gerekliliği vurgulanmaktadır. Bu açıdan aldatma ve aldanma boyutu da önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Empati, eğitim, kültürel yapılanma, aldatma/alданma, hukuk karar verme

Outline

Empathy have to be considered

AIM: The information on empathy is given basically depend on the literature and evidenced based medicine concepts, thus, not even considered the compassion approach. Therefore, the empathy parameters; cultural, educational and individual perspectives are discussed. Empathy must be primum non nocere and on humanistic moralities considerations.

Grounding Aspects: The individual perspectives, meaning empathy more visualized perspective, the wrong discussion and nearly misunderstanding standpoints, also the economical and civil rights must also in actively taken in notice. Empathy is in consideration by making, performing empathy.

Introduction: The giving information is not directly empathy considerations. The Child Right International considerations is leading for gaining respect and several humanistic perspectives; thus, empathy is side by side all of them.

Proceeding: Empathy is discussed briefly for several outlooks, mainly education and act considerations.

Notions: For evaluation of the empathy, the fundamental of personal humanistic rights and the capacities for the principles are in considerations. The perspectives on empathy are discussed.

Conclusion: Empathy, understanding the other people, at the same frequency, the perceptions are considered at this Unit.

Key Words: Empathy, education, cultural parameters, legal evaluation of empathy in righteous way, decision making at empathy

Giriş

Bir tıbbi rehberi açıp okudum, bir mama firması tarafından hekimlere sunulan ve 12 profesör yazar olarak sunulan bu kitaba baktım, göz gezdirdim. Bazı vurguları düşündüm ve anne/baba olarak konuya nasıl bakardım ve ne yapmalıyım diye fikir yürüttüm.

Bilginin empati yaparak, etik boyutlar ile irdelenmesinin önemi ve verilerin yorumlanmasının farklı açılardan olmasının anlamlı olacağı düşüncesi bana hâkim oldu. Bu Bölümde de empati yapmanın, konuları ailelere bilgi olarak sunarken, salt veri açısından değil, özellikleri boyutu ile ele almanın, irdelenmesinin yapılmasının önemini algıladım ve bu Bölümde görüşlerimi sunmayı bir ekip olarak amaçladık.

Burada konunun irdelenmesi değil, Hekimlik Yaklaşımındaki farklılıklar öne çıkmaktadır.

Sen, ben olamazsın, olamazsın, ben de sen olamam. Kişiliğimiz, duygularımız, düşüncelerimiz farklıdır, ayrıcalıklı olmalıdır. Birbirimizi anlamak, anlamaya özen göstermek demek, ben doğruyu biliyorum, sen de aynı şekilde olman gerekir demek değildir. Benim sevdiğim, dinlediğim, hoşuma giden şarkıdan senin de hoşlanman, aynı duyguları taşıman gerekmez. Empati yapmak aynı yaklaşım içinde olmak değildir. Saygı duymak, onun hoşlandığı şarkıyı sevmek değil, en azından algılamak, izzet göstermek empati olarak ele alınmalıdır. Gürültüde empati olmaz ki, karıştırılmamalıdır. Başkasının dinlediği şarkıyı aşağılamak veya yüceltmek empati kapsamında olamaz. Başkalaştırma yapılırca empati oluşmaz, benden, senden değil, sen ve ben birliktelik, eşgüdüm ve iş birliği temelinde, ilişki boyutu ile ancak oluşabilir.

İnsan Yaklaşımları

Değerlendirmeler sıklıkla kültürel yapının etkisi vardır. Sosyal Antropoloji dersini veren Hocamız olan Bozkurt Güvenç'in Sosyal Antropoloji Ders notları ile B. Güvenç'in, Kültürün ABC'si, 2002, temel alınarak Yorumsal irdeleme yapılmış, kültür boyutu irdelenmiştir.

Yorumlamalar

- Kültür Yapılanması/Kültürel özelliklere göre
- Kültürel Karşılaştırma
- Bakış Farklılığı
- Aldanma/Hata, Yolsuzluk Boyutu açısından
- Hasta Haklarının Gelişimine göre
- Etik Prensiplere Göre

Tablo 1-1: Kültürel Yapılanma

Karakterler	Göçebe/Toplayıcı Kültür	Tarım Kültürü
Aile Yapısı	Aile kabile, grup demektir. Futbolda takım, parti, tarikat, gibi toplum ile birlikte var olma esastır. Dışlanan diğerleridir.	Belirli bir grup, köy, gelenek, örf ve buna uygun bireyler, geniş aile yapısı vardır. Farklı yapı dışlanır (Mahalle kültürü).
Kaynaklar/Tarih	Destan ve hikayeler, başarılarla dayalı geçmiş ve bunun devamlılığı temeldir	Örf, adet ve geleneklere bağlılık ve buna göre bir yaşam olmalıdır.
Çevre/Yerleşim	Bulunulan yeri tam kullanma adına çevre koruma değil, kabile korunmalıdır	Varlık çevre ile bağlantılı olduğu için, gelenek, geleceğe miras bırakmaktır
Eğitim/Eğitilen	Kabile ve toplumun ilkelerini öğrenme buna uygun mücadele temeldir	Örf, adet ve gelenekleri öğrenmek, bunu sağlayan yaşlıların sözünü dinlemelidir.
Din/Devlet	Kabilenin var olması için, inançlarda destanlar ve uydurmalar temeldir	Kahramanlık boyutları ile geleneğin önemi ortadadır.

İnanış-hukuk	Biz, biziz, bizi var eden inançtır denir.	İnanç geleneklere dayandırılmıştır.
İnsan/İnsanlık	Toplumu için kendini feda eden insan gereklidir	Örf, adet ve gelenek için kendini feda eden, bu yolda kul ve kölelik gereklidir
Sanat/Uygulama	Toplum, kabile ve grubunu yüceltici sanat, uygulama ve methiyeler	Köyü ve geleneği için üstünlük ve yücelik boyutlarının belirtilmesi
Teknoloji/Ekonomi	Yüksek teknoloji kullanılsa da mücadele temeldir. Kazanç, zafer önemlidir	Teknoloji örf, adet ve kültürü bozuyorsa zararlıdır ve ret edilmelidir

Karakterler	Endüstri Kültürü	Yüksek Teknoloji Kültürü
Aile Yapısı	Çekirdek aile, şehirleşme ile gelire göre ufak boyutta da varlık sürdürülmektedir	Aile bağı değil, birey öne çıkmakta, tek anne ve baba kavramları olmaktadır
Kaynaklar/Tarih	Çalışılan iş, beceri ve diplomalar öne çıkmakta, şehirli olma sürdürülmelidir	Örf, adet ve gelenekleri irdelemede, bana göre yorumlar olur ve değişim yaşanır
Çevre/Yerleşim	Çalışılan iş, yerleşim yeri ve buna göre ayrıştırma, farklı olma gerekliliğini getirir.	Varlık kendisi ile ilintili, yüksek teknolojiyi kullanması ayrıcalıklı yapar
Eğitim/Eğitilen	Üstünlük CV/Öz geçmiş, bilgi ve aldığı diplomadadır, Prof. olan ile öğrenci ayrı	Bana göre deyip, yorum yapabilen, sorgulayan, aykırılık öne çıkmaktadır
Din/Devlet İnanış-hukuk	Din kurumları bunu en iyi bilendir, onlara danışmalıdır, hukuku kanun bilir	Bireye özgü inanış, yorumlar ve birey hakkı öncelikli yaklaşımlar
İnsan/İnsanlık	İşi ve şehir gibi toplumu için kendini feda eden insan olmalıdır	Örf, adet ve gelenek, inanış, hukuk tümü bireysel görüş, rıza ile yürütülmektedir
Sanat/Uygulama	Kendi mesleği ve uygulaması/şehri öne çıkmalıdır, buna göre yapılmalıdır	Her bireyin kendi sanat, moda, simge değerlendirmesi, yaratıcı olmalıdır
Teknoloji/Ekonomi	Bir mesleği, uzmanlığı olması yeterlidir, hekim olmak önemlidir	Meslek yeterli değil, üst uzmanlık, pediatriyen üstü, Yandal olmalıdır

Karakterler	Gelecek Kültür	Etik Kültürü
Aile Yapısı	Yalnız, anneler ve babalar, tek başına yaşayan ve süreç olarak birliktelik	Civil liberties, birey hakkı temeldir, birliktelik olsa bile birey üstündür
Kaynaklar/Tarih	İnsan olmak kaynaktır, işe yarayan ile düşman olan ayrımı, bizden, sizden	Her insan, birey olarak eşit, bağımsız, korunan ve gözetilen eşitlik, hürriyet
Çevre/Yerleşim	Çevreyi en ekonomik ve yarar üzerine kullanma, çevre korunması	Yaşanacak yer ve geleceğe bırakacak yaşam yeri geliştirme, oluşturma
Eğitim/Eğitilen	Her bireyin diplomalı olması gerekir, genel bilgi bilmelidir	Eğitim bilgi değil, düşünce ve sevgi, hür, açık fikirli, insanlık üzere olmaktadır
Din/Devlet İnanış-hukuk	Mutlaka kanun hâkim olan, disiplinli ortam gereklidir, kanun üstünlüğü	Her bireyin inanışı ayrıdır, kendisinedir, zarar olmadıkça bağımsızlık esastır
İnsan/İnsanlık	Güçlü olan haklıdır, insanlar güçlü olmalıdır, terör boyutu genişler	Her birey özel, özgür ve ayrıdır. Tüm yönetim birey için vardır
Sanat/Uygulama	Yaygın olan ve kullanılanlar; sanat ve arzu edilen olmaktadır	Birey uygulamada insanlık, sanat ve güzellik temelinde eser üretmelidir
Teknoloji/Ekonomi	İnsanlar yüksek teknolojiyi elde etmek için çabalar ve çalışırlar	Teknoloji her uygulama, karar bir buluş, innovasyon ve değerler yaratmaktadır

Tablo 1-2: Kültürel Karşılaştırma Genel Açıdan

Özet	Kabile	Gelenek	Şehir	Teknoloji	Gelecek	Etik
Bireysellik	Örgüt	Örf-adet	Kuvvet ayrılığı	Tekno-üstün	Ben-sen	Birey Hakkı
Eşitlik	Lider önemli	Kurul/Kurum	Ortak Karar	Bilen önemli	Güçlü olan	Birey rızası
Amir	Tanrıca/Tanrı	Bilen Bilir	Oylama/Seçim	Yasal düzen	Güçte kontrol	Bireyi koru
Zaman	Zafer gerekir	Değişmemeli	Korumacılık	Gelişim	Değişim	Doğru boyut
Görüntü	Feminite	Maskularite	Maskularite	Eş cinsiyetli	Eşit cinsiyet	İnsan önemli

Tablo 1-3: Doğu ve Batı Görüş/Bakış Farklılığı

Batı Usul ile	Doğu Usul ile
Bireysellik	Toplumsallık
Eşitlik (Equalitarian)	Hiyerarşik düşünme ve otorite ele alınması
Zaman ve görev oryantasyonu	Olay ve kişilerin oryantasyonu ile ilişkilerin yapılandırılması
Maskularite	Feminite

Aldanma/Aldatma Boyutu ile Yolsuzluk

Bir birey kendisi ile başkasının aynı frekansta olmaz, ben ve sen ayırımına girerse, sıklıkla kabahati başkasına atmak ister. Empatiyi başkası kendi için yapmalı, daha ziyade bireyi haklı ve doğru boyutta görmelidir. Kolay suçlama da *beni anlamıyor* şeklinde başlayarak, suçlamaya yönelmektir. Başkasının kendi hakkını yediği, adalet istediğini de belirtmekte, daha sonra da yanıtıldığı, aldatıldığı ve karşıdakinin de yolsuzluk yaptığı iddia edilmektedir. Dayanak ise verilerin kendi algısına göre yorumlanmasıdır.

Sıklıkla toplumda yolsuzluk ve aldatma/aldanma konusu gündeme gelir ve empati yaklaşımında bu algılardan korkulduğu, çekinildiği ve yapılmaması da gerekçe olarak gösterilen durumlardır. Bu tanımların irdelenmesi ile empatinin daha net ortaya konulacağı düşünülmektedir.

Birey kendi arzu ettiği ve kabul ettiği şekilde gelişmeyen durumlar için başkasını suçlama ve bu şekilde sorumluluktan kurtulma boyutunu sıklıkla kullanır. Bazı toplumlarda Tanrı suçlanır ve bunun ceza olarak bize yapıldığı kabul edilir. Ülkemizde ise sıklıkla bu işin sorumlusu olarak kabul edilen, hekim veya sağlık personeli suçlanır. Suçlu daima başkasıdır.

Ekonomik Modeller

Maddi olarak ilk planda ekonomik boyutu ile yolsuzluk kavramını irdelemeliyiz.

- Para bireyden, harcama da bireyden olan durum/ekonomik model olan durum: Burada dikkat edeceğimiz konu, bireyin amacı ve güdüsüdür. Eğer iyilik, güzellik ve yarar üzerine ise, sonuç istenilen olmasa bile fark edilmesi ve geriye dönülmesi beklenir. Hatada ısrar edilmemeli, belirtilen iyi analiz edilerek vazgeçilmelidir. Hatadan geri dönüş için zaman ve süreç fark etmemelidir.
Hekim tüm verileri empati yapar gibi düşünmeli, altın kural örneği gibi, verileri analiz ederek amaca; insana insancıl yaklaşım ve birinci görevin zarar oluşturmama modeli ile yaklaşmalıdır. Yapılan tıbbi yaklaşımın, kendisine yapılması temelinde olmalıdır.
- Para bireyden, harcama başkasının yaptığı durum/harcama yapan en lüks ve pahalıyı ister: Burada parayı veren cimrilik gösterir ve istenilen amaç değil, gösteriş boyutu ile göz boyama olmaktadır. Harcama yapan evlat maliyete bakmaz, en pahalı ve en gereksizi istemektedir.
Hekim bir tıbbi girişim ve yaklaşım için kılı kırk yarar ve mutlaka kesin olması ile yaklaşım yapar, altın kural diyerek, felsefe boyutu ile değil, kesin A grubu kanıt oluşmasını bekler ve kesin tanısıl, veri yaklaşımı bekler, kanıta dayalı Tıp kavramı ile sadece A grubunu alır ve diğer yaklaşımlar yok gibi davranır, insancıl kullanım boyutunu temelden ret eder. Bunun sonucunda birey çok zedelenmektedir.
- Para başkasından, harcama da bireyden olan durum/kalitesiz ve amacı uygun olmayan mal: Burada denetim mekanizması ile verilen bütçe yetmemekte, devlet yapısında olduğu gibi araç var ama gidememektedir.
Hekim her türlü girişimi ve tıbbi yaklaşımı yapar, bilimsel dayanak veya gerekçeler önemli değil, listede/literatürde olan tüm talepleri/istekleri ister. Gözümü kaparım,

vazifemi yaparım yapısındadır. Bilim dışı yaklaşımlar, kanserde zakkum verilmesi gibi, tıbbi boyutu sadece plasebo olan yaklaşımları geçerli kabul etmek olamaz. Plasebo etkiyi temel etki olarak göstermemelidir. Hacettepe Kanser Bölümünde takip edilen hastalara bir TV programında sorularda, zakkum ile tedavi olduk diyenlerin adını alıp, hekimlere sorduğumuzda, tümü tam tıbbi tedavi gördükleri, ama bu arada zakkum kullandıkları, bir destek, plasebo etkisi olduğu vurgulanmıştır. Televizyon da ise zakkumun tedavi ettikleri olarak geçmiştir. Bu açıdan yaklaşımların anlamı vurgulanmalıdır.

- Para başkasından, harcama da başkasından olan durum/ekonomik en kötü yöntem: Burada alınan mal, hizmete değil, listedekine göre olabilir. Kutup bölgesine yakın yerlere Rusya döneminde, pamuk toplama makinasının gönderilmesi gibi olaylardan söz edilir.

Devlet yapısında olan usuldür ve denetleyiciler her yaklaşımı şüphe ile bakarlar, birey yaptığı işler açısından mutlaka bir boyutu ortaya koymak için hukuksal sıkıntı çeker, tıbbi açıdan sorun yok ama insancıl kullanım ve varsayım/ön tanılarda sıkıntı yaşar, ancak birey bu durumdan mutludur. Reçetede iki imza diye reçetenin sahte olduğu ve bu ilacı kullanan, veren ve yazanın suçlu olduğu, devleti zarar verdiği hakkında bir dosyaya yazdığım raporda, hekimin daha üst hocası ile reçete yazdığı, hekimin reçetesini, profesörün de imza atarak onayladığını, bu açıdan çift imzanın özellikle eğitim kurumlarında olduğu, ayrıca ilacın kullanılıp, hastanın iyileştiği ve geri boyutu ile bunun hukuksuz olduğu şeklindeki yorumun, Tıp bilgisinden yoksun kişinin yapabileceği ve gözünün yolsuzluk şeklinde bulandığından gereği göremediğini belirtmiştim. Sonuçta 37 kişi suç unsuru olmadığı için aklanmış, soruşturma yapılmamıştır.

SONUÇ

Hukuk amaç ve güdüyü, niyeti temel alır, bu açılardan tedbir ile dikkat edilecekler, ihmal ve özen boyutuna bakılır. Komplikasyon olabilir ama zararda mutlaka kesin bireylerin yukarıdaki tanımlanan noktalarda kesin/somut yapmadıkları ve eksiklikler olmalıdır.

“Benim dediğim doğrudur” kavramı, sıklıkla eğitim almış, bilgi ile donanımlı akademik birey yargısıdır. Bir yargı ile bakan, verileri doğru, yanlış, normal ve anormal gibi iki grupta irdeleyen ve olay/olgu yerine grafiklere ve verilere bakan, insana değil, bilgiye bakan kişi, belirli kültürün elemanı olarak doğruyu yaptığını belirtir ve insanı gözetmez. Empati kavramı oluşmamıştır. Bu nedenle bunlara diplomalı denir, hekim denilmez, denilmemelidir. Amaç ve güdü ortada bir birey, bir hedef, bir boyut olması ile oluşabilir ve bunun temelinde insanlık, etik boyutlar, ilkeler ile oluşan niyet ile sunulmalı ve yapılmalıdır. **Hekim tüm verileri empati yapar gibi düşünmeli** kavramı oluşmalıdır. Denetçi kalıba bakar ve amaç ile güdüyü irdelemez ve suç yaratma/suç oluşturma niyetinde ise ortada hukuk değil, benim dediğim dedik, korumacılık ve şehir kültürü kavramı çıkar. Birey hakkı öncelikli yapı ile ancak adalet sağlanabilir.

Genel Aldanma/Aldatma Konusunda Yorumlama

- **Etik, bilimsel olamayan, insanlık dışı olanı, empati olarak kabul etmez.** Bilim ve gerçek verilere, kanita dayanmayan hayal ve varsayımlara dayananlar, vesvese ve kişisel algılardır ki, bu safsatalar ile veya zorlamayla elde edilen sonuçlar kabul bile edilmezler. Etik dışı yaklaşım sonucu ne olursa olsun ret edilmelidir. İşin enteresan tarafı, birey elde edilen sonuçları bilim ile değil, yine hayal üzere yorumlamasıdır. **“Başarısız olduk, çünkü ay tutulması vardı, onu gözetmedik”** gibi bir cevap alırsanız şaşırmayın. **“Zakkumdan sonuç almadık çünkü hazırlanan zakkum Akdeniz Bölgesinden gelmiyordu, her bireyin kendi bölgesinin zakkum yaprağı olmalıdır”** gibi cevaplarla

karşılaşmıştır. Bu kişileri uyarsan veya bilgilendirsen bile, kendi gerçeklerinin yıkılması ile benliğin yıkılması olarak görecekları için kabul etmezler. Bir profesör öğrencisinin anlattıklarının hatalı olduğu söylemesini, ortada bilimsel kanıt olsa bile, kabul etmekte zorlanır veya kabul etmez. Bazı tarihsel olarak “*Dünyanın yuvarlak olması, Dünyanın dönmesi*” de aynı şekilde kabul edilmemiş örneklerdendir.

- **Bireyler, özel, özgün ve özerk ise, empatileri de kalıba sokulmamalı, ayrıcalıklı irdelenmelidir.** Her olay ve bireye eski olmuş, gerçekleşmiş kalıp ile yaklaşmak, görmeme, işitmeme, algılamama ve bir kalıba sokmak anlamındadır. Akli kullanma, düşünme ve gönül ile bütünleştirmenin anlamı, olayı belirli bir kalıp ve gözlük ile bakmak değil, belirli temel ilkeler ışığında bilimsel irdelenmek, çözümlenmek ve buna göre yeni bir duruma ve olguya göre yaklaşım yapmak, bir bakıma yeni bir buluş ve inovasyon olmalıdır. Bilim, bilgi, tecrübe olayları, olguları daha net görmek ve değerlendirebilmek içindir, bir perde arkasından bakarak, net ve gerçekliğin bulandırılması, örtülmesi şeklinde olamaz.
- **Gereğe ve dayanaklar ile empati uyusmalıdır.** Tutum ve davranışlar, bireyin sözü, amacı, güdüsüne uygun olmalıdır. Eğitim amacı ile şiddet ve toleranssızlık kabul edilemez. Adalet hak edışı vermek iken, kayırmak ve şiddet anlamında kullanılamaz. Sözel adaletten bahsedip, yaşam hakkı, birey hakkını yok etmek, amirin dediğinin kabul edilmesi olarak görmek, adalet kavramını bilmemek, daha ötesi, bireyin zararına olarak işletmektir. Ceza bile terbiye amacı ile verilir. Bir şiddeti, amacım terbiye, eğitim diyerek gerekçelendiremezsiniz, insanlık boyutunda olmayanlar geçerli olamaz ve yasak kavramındadır. Zulmün savunmak bile kabul edilemez, sözel gerekçe ve dayanaklar insanlık üzerine denilebilir, ama, amaçlar ancak güdü ve metot ile uyumlu ise kabul edilebilir, onay verilebilir.
- **Örnek ve ibretler gelenek değil insan haklarına göre olmalıdır.** “*Babam beni döverdi, ben de evladımın adam olması için onu döverim*” sözü bireyin olayı kavramadığı, inanç kavramını birey zararına kullandığını göstermektedir ve kabul edilemezdir. Halen içinde bir kızma olduğu ve bunu yüceltme ile geçerli hale getirmeye çalışmaktadır, kendini aldatmaya çalışmaktadır. Bunun farkında olmadığı gibi, bunu örnek alınması için sunmaktadır. Etik ilkeler, insanlık boyutunda olanlar ve insancıl yaklaşımda olanları aldatması olanaksız olmalıdır.
- **Zorlama ile empati olmaz, oluşmamalıdır.** Zorbalığın ve şiddetin gerekçesi olamaz. Bir birey köpeğe tekme atıyorsa, gerekçesi sorduğunuzda, çünkü o köpek gibi bir yaklaşım içine girebilir. Bu içindeki hastalığı ortaya koyar ve sizin sessiz kalmanız ve bu yaklaşıma karşı çıkmamanızda bir bakıma hastalık denilebilir. Tüm varlıklar, ağaç, böcekler keyfi gerekçe ile yıkılıp, kırılmaz, öldürülemez. Zararlı olmaları engellenir veya kontrol altına alınır. Amerika Başkanlık yarışmalarında bir TV programında önde olan aday, pantolon paçası ile oynayan köpeğini (Labrador retriever) bir hareketle ayakla itmesi ile kaybetmiştir. Bu cins köpek en uysal sıfatı taşıyandır ve oynamasına kızan kişi başkan olamaz denilmiştir. Bir davranış insanları yok boyutuna getirebilmektedir.
- **Empati yapabilmek için amaç ve güdü önemlidir.** Varılmak istenen sonuç, iyilik, güzellik ve insanlık olmalıdır. Bozgunluk, düşmanlık, savaş ve insanlık ilkelerine ters boyutların sosyal ve bireysel olarak kabul edilebilir olmadığı belirginleşmelidir. Mevcut savaş ve kavgaların temelinde, benlik, bireysel veya devlet olarak ve çıkış noktasının bozgunluk getirmek ile oluştuğunu farkına varmalıyız. Çıkış gerekçesi ve dayanakları insanlık dışı ve barışa yönelik olmayanlar dinlenmemelidir.
- **Empatide bir bireysel ve sosyal denge olmalıdır.** İnsanlar eşit, hak edişe göre adalet sağlanmalıdır denilince, bunun anlamı, zengin, imkânı olan, akademik ve amir olanın ayrışması anlamında olamaz. Adalet uluslararası etik ve hukuk ilkeleri ile tanımlanır ve yazılır, ceza unsurları yoruma ve kanıt dışı varsayımlara dayanamaz. İlkeler görüşlere göre değemez, örf ve âdet, geleneklerden ayrışmalıdır. Eşitlik, bağımsızlık ve insanlık üzerinde etik olmayı kavramayanlar, ancak, lakin, ama, bazı durum ve bireyler farklıdır diyenler için bunları anlaması olanaksız olabilir ve davranışlar bu görüşlere göre değil, etik ilkelere ve gerçeğe göre yapılır.
- **Empati sözel değil, davranış ve duygular temelinde olmalıdır.** Sözel kabul değil, davranışlara yansıyan düşünceler ve felsefeler olmalıdır. Adalet, eşitlik ve birey hakları dedikten sonra, ayrıcalık yaratmak, insanları ayırmak, anlamsız ben, sen gibi ayrımcılık yapmakla, fiile ceza verilir, bireye ve düşünceye değil. İnsanlar söyledikleri değil, yaptıklarına göre cezalandırılırlar ve bu davranışlarının amacı ve güdüsü sorgulanır. Bunlar etik ve hukuk ilkeleri temelinde olması kaçınılmazdır.

- **Empati etik ve birey hakkını gözetem olmalıdır.** Doğruluk temelinde aydınlık, bilim üzere iyiliğe yönelme, seçimlerin yarar ve fayda üzerine olması yerine, benlik, kendisi için istek, dengelemeden birey olarak istemek, ticaretle de devamlı kendi kazanımını düşünenler, paylaşımı bilmeyenlerin kazançları olmadığı belirgindir. Varlık olarak maddi kazanç elde edebilirler, ama tüm insanlık değerlerini kaybedebilirler. İnsanlık yolunda da nereye gideceklerinden bile emin olamazlar.
- **Empati bir iş birliği, eşgüdüm için aydınlatıcı, kavrayıcı olması için önemlidir.** Işık sadece başkası için değil, öncelikle sizin yolunu da aydınlatmalıdır. Bir hekim sağlık açısından başkalarına yararlı olurken, kendi sağlığını düşünmemesi anlamsız olmaktadır. Kendileri karanlık içinde ve görmez olmamalıdır.
- **Empati benliğe hizmet için olmamalıdır.** Benlik üzere olup, kendi menfaati için tüm verileri irdeleyenler, insanların haklarını yok sayanlar, bu amaç için, artık söylene bile hedeften dönmez, diğerlerini düşünür olmadıkları, söylenenleri duymaz, görmez ve konuşmaz olurlar.
- **Empati kendini başkasına uydurmak veya tam tersi değildir, bireyin bağımsızlığı bozulmamalıdır.** Kendini güvenli ve üstün gören kişi, mali, diploma/uzmanlık ve amir olmasına göre kendisine bir sorun ve problem gelmeyeceğini sanarak, kendi evreninde başkası ve gerçekten kopuk olabilir. Sıklıkla beni anlayan yok diye yakınmaktadır ki empatiyi başkası onlar için yapmalı, onları ayrıcalıklı görmelidirler.
- **Empatinin bir boyutu ve süreci vardır, tam bütünleşme olmayacağı kavranmalıdır.** Zaman süreci içinde her boyutun bir ömrü vardır, başladığı gibi sonlanacaktır. Süreci etik, barış üzere, iyilik ve güzellik üzerine olmalı, eksiksiz korunmalı, öğretti, aldatıcı geçici boyutlardan çıkmalı, en azından karşılıklı empati/duygudaşlık bu temelde olmalıdır.
- **Empati yaparak duygudaş olmak, benlik menfaatinin öne çıkması değildir.** Kötülük, benlik ve kendi menfaati üzerine olanlar, zengin, amir ve bilimsel boyutu olması seni aldatmamalıdır. Maddi boyutlar, değer ancak etik ve insanlık üzerine olursa geçerlidir. İnsanlıktan uzak kişilerle empati yapılmaz, uzak durulur.
- **Empati kurmanın anlamı, etik prensipler için olmalıdır.** Ümit, hayal, niyet ve anlamını bilmeden, yeterli ve yetkin olmadan bir işe başlanılamaz, bilgi değil, bilgin olmak gerekir, amaç ve güdü empatide de bütünleşmelidir. Empati bireyin hayali ve gerçeküstü boyutu ile değil, olan, belirgin davranışlarla tanımlanmalıdır. Hayalde duygudaşlık çocukluk dönemine dönüş olmaktadır.
- **Empati gerçek duygulara dayanmıyorsa, temel anlaşılınca bozulup, yıkılacağı belirgindir.** Duygular samimi, gerçek olmadığı sürece, olmayan ve endişeler veya gurur, kibir gibi unsurlara göre olanlar ile empati yapılamaz. Gösterişe göre tanımlanan eşyanın boyutunu bile tahmin etmek olanaksızdır. Aldatan kendini aldatır, empati kurulamaz.
- **Empati aldanmak, başkasının kulu ve kölesi olmak, ona bağlanmak için kurulamaz.** Aldanmamak için, temel etik ilkeler, insan hakları gibi insanlık prensiplerine dayanmak gerekir ve empati de bu boyutta irdelenmelidir. Benlik ve kendi duygu, düşünce ve davranışları merkezinde olanlar ise yalnız kalmaya, dostu ve dayanakları olmayacak veya kaybedeceklerdir. Mutluluk yerine hırs ve kazanç halkası içinde kaybolurlar.
- **Empatide yanılma durumunda da faile değil file kızılır.** İnsana değil, faile değil, file kızılır ve düşmanlık veya nefret değil, onlardan ibret ve uzaklaşmak gerekir, empati de bu yaklaşım şeklinde yapılır. Varsayımlar bireyin kötülüğü ve zararı üzerine kurulamaz.
- **Her birey farklı ise, standart yaklaşım değil, empatileri de farklı olacaktır.** Her olgu ve her durumun boyutu farklıdır, birbirlerine benzeyen olabilir ama detayda da olsa ayrıcalıklıdır, empati yaparken, kalıba, gruba sokarak sınıflamayın, sizi uyaran verilere bakarak, insanlık üzere irdelleyin. Her bireye empati yapılmalı ama insanın duygularının doğru ve kabul edilebilir olduğu anlamı taşımaz. Bireysellik hakkı, kendi üzerinde hakkı olması boyutu ayrıcalıklıdır. İnsanlar kendilerini uyaran uluslararası etik ilkelere, prensiplere dikkat etmelidir ve kendi benlikleri yine kendi aleyhine olmamalıdır.
- **Yaşam bir oyun değil, empati yapmak ta bir oyun olamaz.** İnanç, amaç ve güdü yaşamda bir oyun değil, kendi varlıkları, var oluş süreçleridir, etik, insanlık boyutu ile empati oluşturmalarıdır, doğaya, sosyal topluma, insanlığa karşı olması, yaşamın aldatıcı etkisi olacaktır. Bunların olmadığı ortamda inançlar aldatıcı olmaktadır.
- **Empatinin değerlendirilmesi, bilimsel gerçekçilik üzerine olmalıdır.** Bireyler verileri, olayları ve bilgileri tam tersine yorumlamaları, kendi benliklerine göre yapılandırılmaları ile başkaları aleyhine yaklaşım yapmaları ile oluşan duyguları ile empati yapmak, ne kadar doğru boyuttur? Bunların inanç ile değil, bireysel benlik olarak irdelenmek gerekir, kalplerinde ve akıllarında hastalık vardır denilebilir.

- **Empati bireysel olarak ikna yönünde olursa, insanlar izole olurlar.** İnsanlar başkalarını aldatabilirler ve empati yaparak bunun doğal ve rekabet olduğu şeklinde etkileşim içine girerler, ancak sosyal kurallar işler ve zamanla yalnız ve toplumdan itilmiş olurlar. Birçok birey, çevredekilere etki etmek ister onları ikna veya değiştirmek ister ama birey hakkı olmadan, onları değer ve varlık olarak görmezlerse, empatiyi onları anlamak değil, baskı kurmak için yapmak isterlerse, zaman süreci ile en azından unutulur, kaybolur, bir bakıma yok olurlar.
- **Empati, başkasını kazanmak değil, başkasını anlamak ve algılamak demek olmalıdır.** Belirli bir çaba ile, oluşturulan düzenleme ile yapılan aldatma ve empati adı altında başkalarını da kendilerine kazandırmaya çalışanlar, etik ve hukuk boyutun olması ile, yaşam hakkı, birey hakkı temelinde olaya bakıldığında, doğru ve geçerli olan ayrıştır. Bir insan başkasını aldatmaya çalışması ile onu kazanma boyutu, olayın bir süre sonra ters dönmesi ile sonlanacaktır. Evliliklerde karşı cinsin gönlüne girmek, empati ile olmakta, ancak bir süre sonra niyet ortaya çıkınca da evliliğe devam olanaksız olmaktadır.
- **Empati, aklı ve gönlü bütünleştirmeden, yorumlama ve değerlendirme yapmadan gerçekleşemez.** Yorum yapmak, aklı kullanmak, gönül ile bunu bütünleştirme ile düşünme oluşabilir ki, empatide de karşıdaki bireyi anlama ile bu yapılabilir. Burada gerçek veri ile aldatıcı olanlar ayrılmalıdır ki gerçeğe ulaşılabilsin. Dünya’da bakınca Güneş etrafta dönüyor gibi görünebilir, bu aldatıcıdır ve temel bilimsel boyuta bakılmalıdır.
- **Empati devamlı değişim ve gelişim göstermektedir, buna göre yaklaşım zorunludur.** Tüm doğa, bilim, sadece tabiat kanunları ile değil, sosyal kurallarda belirli bir gelişim ve değişimi ile olmaktadır, devamlı değişim kaçınılmazdır, empatide de devamlı değişim olabilir, gelişim boyutunda olması beklenir ve istenir. Burada doğal boyutlar, elde edilen sonuçlar gerçek boyutu, belirli bir süreç içinde gösterirler. Her ilaç, etkileşimini de belirli bir süreç içinde yapacaktır. Empati yapmak ile bir bakıma hikmet kazanmak, gelecekte oluşacakları önceden görmeyi sağlayabilecektir. Kabul edilen net olmasa da aldatıcı olan çirkin, istenmeyen, zarar veren ve ibret alınan olacaktır.
- **Empatide niyet bireyi anlamak iken, zamanla onu güdülemek olur veya zarara yönelme olursa, empati boyutu bozulmuş olmaktadır.** Niyet etik ve iyi ile fayda temelinde iken, sonradan zarar ve benlik üzere olması, toplum ile oluşan boyutu, dengeyi ortadan kaldırması ve bunun empati yaptığı için oluştuğunun ifadesi, ilk çıkılan amacı bozmaktır, güdü ile tam tersine dönmektir ve kabul edilebilir görülmemelidir. Burada bir bakıma ilk yemininizi bozmuş olmanızdır. Zenginlik, toplumun bakışı veya diğer etmenler zarar vermeyi geçerli kabul ettirmemelidir. Anladığınızda geç kalmamanız dlenir.
- **Empati, somut gerçeklik üzerine inşa edilmelidir.** Hekimlik yemini eden kişi, benlik üzerine olup, başkasının isteği, duyguları gerekçesi ile tıbbi olmayan, etik dışı herhangi bir yaklaşımı yapmaz, yapamaz. Burada etkin ve verimli olup, eğitilmiş ve aklını kullanan kişi, öncelikle aldığı eğitimin yolunda yürümelidir. Büyücülük, fal ve benzeri hayali şeylerin bilimde yeri olamaz ve empati diyerek tanımlanamaz.
- **Empati suça iştirak ettirmek için kurulmaz, kurulmamalıdır.** Eğer arzu edilen, hukuk ve etik boyutlu, insancıl prensiplerde olan bir durumda ve bireye göre empati yapılırsa, ondan güç alınarak, daha önce aldatılmış bile olursa, yeni ve doğru bir yolda gidilmeye başlanır. Bir insan en üst gücünü, bilim, akıl ve iş birliği ve eşgüdüm ile sağlar, bunun temeli de karşıdaki bireyle empati yapmaktır. Suç durumunda bireye kendisi, ailesi ve tüm sosyal boyut yardımcı olamaz, birey ceza almalıdır.
- **Empati etik ilkelere dayandırılarak kurulabilir.** Etik, hukuk boyutu yorumlarken, empati yaparak, tüm ilkeleri ters olarak yorumlarsanız, aldanmış olursunuz ve iğreti verilerle aldatmış olursunuz. Bir birey veriye bakarken, onu, bilim ve etik yorumu ile ele almalıdır, empati bireysel iken onun insancıl boyutu olması ile etkin ve yeterli olacağının farkına varmalıdır.
- **Değer ve yararı olmayanlar için empatinin anlamı olamaz.** Değer yaratmayan, zarar oluşturanların dayanağı ve gerekçesi empati değil, benlik ve menfaat demektir. Burada birey kendisi ile birlikte olan iyi ortaklarını ret etmekte anlamı çıkmaktadır. Eğitimlerini, prensipleri ve ilkeleri tümünden çıngemeleri ve farklı şeyleri vaat ederek, ancak akılsızları, düşünmeyenleri aldatabilirler.
- **Hayal, soyut ve fanteziler üzerine empati kurulamaz.** Sinsi, kişisel endişe, vesvese, sanrıları olan, psikiyatrik dengesiz olan kişilere empati yapılması değil, tedavi olması istenir. Bu tür sağlıksız duyguları olana empati yapılmaz, tedavi yaklaşım yapılır. Zarara, benliğe dönüşür, hakimiyet kurmak istenir, kuruntu, hurafeler ile bilimden çıkan, gerçeklikten sapıp, hayale dönülürse, aldanma boyutu gelişmektedir. Bu bilinçli ve bilinçsiz olsa da empati bağı kopmuştur.

- **Empati, iyilik, barış ve fayda amacı ile kurulur.** İlk planda empati oluşturulur, ancak amaç saparak, kavga, anlama yerine, birbirini ikna, mücadele gerekçesi yapar, toplumun dediği doğru boyutunda olursanız, ilişki ve iletişim de anlamı olamaz. İletişim ve ilişkiler benin dediğim doğrudur ile yapılmamalıdır. Bilim, kanun ve uygulamalar ile gerçekliği ortaya koyar, toplumun oyu ile olmaz. Birey ile empati yaparken, aile veya toplumun oyu ile değil, bireye bakarak algılayın.
- **Empati en azından istenmeyen durum ve şeyler için kurulmaz, kurulmamalıdır.** İğreti, sefil ve sadece eğlence ile oyun olan, süs ötesi ıleri gitmeyen, gıda ve besleme özelliği olmayan yaklaşımlarla, empati kurmanın anlamı insanlık olarak tanımlanamaz. Bazen empati kurma ile belirli bir aşamaya gelinir, ancak duygular biter, insanlık ve etik tersine döner, zarar boyutu, benlik durumuna neden oluyorsa, artık iletişim ve ilişkiyi devam ettirmenin bir anlamı kalmamaktadır. Başlangıçta amaç ile güdü zamanla ters düşmüştür.
- **Empatideki başarı, sonuç ile net anlaşılabilir olanağı vardır.** Sonuç, sıklıkla hata, aldanma veya amaca ne kadar uzak veya yakın olduğumuzu tanımlayıcı olabilir ki, empati de de sonuç, ara sonuçlarda aynı şekilde irdelenerek, onların duygularını ne kadar algıladığımız ortaya çıkar. Hekimlikte tedavi belirli bir tanı, bilim, veri ve etik ve insanlık temelinde başlanılsa bile, iyilik ve fayda, en azından zarar vermemek olsa bile, bireyde gelişen boyut, hatalı, aldandığımızı ortaya koyabilir. Bunlar önceden bilinmez, ancak tahmin edilebilir. Bu nedenle empati yaparken de olayın nereye gideceğini bilemezsiniz, onun duygularını kontrol veya yönlendirme değil, amaç zaten onu anlayabilme, onunla aynı frekansta olabilmektir. Bu boyutun elbet empatinin etik olması gereklidir.
- **Empati yaparken, yanılma ve aldatma boyutundan sıyrılmalıdır.** Empati yapmak ile yanılmak olasıdır, kendi duygu ve düşünceleriniz bile yanıltıcı olabilir, temel fark edilmesi, algılanması ile boyutu değiştirebilmektir. Aldanıp gurur, kibir ve benlik nedeni ile hatadan dönmek kabul edilebilir olmamalıdır.
- **Farkındalık empatide önemlidir.** Aldatıp oyalanabilirsiniz, amaç iyi olsa bile güdü hukuk dışı, etik dışı ise, bir süreç sonara anlaşılır ve bu durumlarda empati bağı kesilmelidir. Doğru olmayan yolda gidilmesi, zaman kaybının ötesidir.

Yorum

Bazı durumlarda birey empati yaptığını veya kanıta dayalı olarak bilimsel davrandığını düşünebilir ve bunları savunabilir. Yaz aylarında dondurma tüketiminin artması bir doğal bulgudur. Yaşlanma ile kanserin artması da bir yaşamsal veridir. Fenerbahçe semtinde Fenerli, Beşiktaş semtinde de Beşiktaşlı olması doğaldır ve bunlarla bir ispat ve empati yapılamaz. Hoşgörü, kendine aykırı gelse bile anlayışla karşılamaktır. Suçu, zararı anlayışla karşılamak hoşgörü olamaz. Başkalarının özellikle düşünce ve kanılarını özgürce dile getirmeleri, rahatsız olmamak yanında, onların inancı onlara ait, kendi inancınız da size aittir demek ve sadece bilgilendirmek, zorlamamak, onu doğru veya yanlış olarak irdelemek gereklidir. Siyah ve beyaz mıdır yaklaşımında hoşgörü olamaz, gri renkte, daha beyaza yakın, daha koyuya yakın olayıdır. Birey hakkı söz konusu ise bunun zedelenmesi hoşgörü kapsamına alınamaz. Ekmek çalmak suçtur, ama aç olduğunuz için, cezası hafif veya ceza uygulanmaz ama suç kaydınız olur.

Hoşgörüde:

- Değer vermek (değersiz değerli demek değil, belirtilenlerde değerli yanı ortaya çıkarmak),
- Bireye özgü hataları yargılamamak (suç kapsamında olmayan), uyumlu olmak (aynı şeyi yapmak değil, futbol oynanıyorsa bunun kural ve ilkelerine uymak, karşı tarafı düşman olarak görmemek),
- Tahammül göstermek (sonuç alınmadan bazı şeyler farklı olduğu, futbolda devamlı hücum yapılmaz, savunma da yapılırken tahammüllü olmalıdır),
- Lakap takmak, alay etmemek (insanların sıklıkla adları bir sıfat ise, bunu olumlu irdelemelidir. Arslan adı veya soyadı olanı hayvan gibi değil, o hayvanın sıfatı olan, mert olarak yorumlanmalıdır),
- Affedici olmak (suçta affedici olunmaz, tazminat karşılığı olmalıdır. Burada fiile kızılır faile değil, dostun düşman, düşmanın dost olabilir yaklaşımı ile nefret kapsamı olmaması gerekir şeklinde yorumlanmalıdır),
- Alay etmemek (bir fikir saygıyla ele alınmalıdır, bir çocuğun fikirleri dahil, onun bakış açısı içinde gözlenmelidir),

- Algıları kapatmamak (birey fikrini söylemeden, sen zaten baka takımı tutuyorsun denilince,
- İrdelenenin anlamı kalmamaktadır),
- Anlayışlı olmak (suçta anlayış olmaz, amaç ve güdüde anlayış olur, niyet sonucu belli olmadan temel ilke ve esaslarına bakılır ve anlayışla bakılmalıdır), gibi özellikleri kapsar.

Bu temeller ve ilkeler içinde olmayan kişinin aldanması veya aldatılması olanaklıdır.

Empati yapmanın ilkeleri aşağıdaki şekilde düşünülmektedir.

- 1) Empati değerler üzerine kurulmalıdır. Bilim, etik ve insanlık temelinde empati oluşturulmalı, yaşamsal bir süreç olduğu, devamlı gelişip değişebileceği, bireyin başkası değil, kendisini de farkındalık boyutuna taşıyan bir yapı olduğu algılanmalıdır.
- 2) Empati de yargı unsuru taşımamalı, gerçekçilik üzerine olmalı, hayal ve varsayımları kapsamamalıdır.
- 3) İkna ve bilgilendirme için empati anlamsızlaşmaktadır, farkındalık zorlama ile oluşturulmaz, iticilik ve nefret yaratılabilir. Faile değil fiile kızılır.
- 4) Bireylere özgü empati yapılır, kalıp içinde ele alınmamalı, toplum ve sosyal denge gerekçesi ile birey yok edilmemeli, bireyin özel, özgün ve bağımsızlığı korunmalıdır. Oylama ile empati yapılamaz, tek olsa bile onun düşüncesi, onun bedensel, ruhsal ve sosyal yapısının ayrıcalığı korunmalı ve gözetilmelidir.
- 5) Gerekçelere dayalı, amaç ve güdüsü olan, empatide değer üretmek, değerleri paylaşmaya yönelik yaklaşım gerekmektedir.
- 6) Empati yaparak bir alışveriş ve iletişim, etkileşim, iş birliği ve eşgüdüm yapılmaktadır, bu karşılıklı birbirini etkilemek değil, birbirini anlamak, kavramak için yapılmalıdır.

Empati veya olayın irdelenmesi, Hukuk Yöntemi ile

Bir konu veya olayın irdelenmesi, empatinin de duyguların paylaşılabilmesi için, onların boyutları ortaya koyulmalıdır. Zarar teşkil edilen bir yaklaşım kabul edilmemesi ve gerekenlerin yapılması aşamasında, Türk Ceza Kanunundaki Cezanın Belirlenmesi Maddesi örnek olarak alınır.

Cezanın belirlenmesi: MADDE 61. –

- *Hâkim, somut olayda;* Bir yorum için somut olay olmalıdır, varsayım, fikir ve düşüncelerin irdelenmesi olamaz. Onun fikri, inancı ona, sizin fikir ve inancınız sizedir, sorgu, yorum veya doğru, yanlış gibi yargılama yapılamaz. Sadece bilgi verilebilir, önerilerde bulunur. Bu eylemi yaparsanız, hakkınızda suç duyurusunda bulunulabilir şeklinde ifade kullanılmalıdır. Bir bebeğin yaşam hakkı söz konusu ise, aileye bebeğin kendilerinden alınabileceği yaklaşımı yapılır ve Ülkemizde bildiğimiz 4 olguda, Yenidoğan Yoğun Bakımdan ve ventilatörden çıkarmak istedikleri ve hekimlerin bebeklerini vermedikleri ifadesi üzerine, Hakimler bebekleri ailelerden almışlardır.

Empati ancak eyleme geçer ise zarar veya kötü olarak tanımlanabilir. İlk planda kızabilir, ters empati yapılabilir ama fiile kızmak vardır, faile kızılamaz.

- *a) Suçun işleniş biçimini,* hekimlerin acil yaklaşımlarında uygulamaları ile, serviste uygulamaları farklı kapsamdadır. Mecburiyet gerekçesi önemlidir. Danışmanlık, konsültasyon ve sevk işlemleri de önemlidir. Hekimden fikir almak ama kendi görüşünü, belirli gerekçelerle yine yapmak ceza kapsamı açısından önemlidir. TCK Madde 99; “(6) Kadının mağduru olduğu bir suç sonucu gebe kalması halinde, süresi yirmi haftadan fazla olmamak ve kadının rızası olmak koşuluyla, gebeliği sona erdirene ceza verilmez. Ancak, bunun için gebeliğin uzman hekimler tarafından hastane ortamında sona erdirilmesi gerekir” yaklaşımında belirli şartların oluşması, 20 gebelik haftasından ufak olmaması da dahil olarak, eyleme ceza verilmez demektir, eylem hastane ortamında yapılırsa bu geçerlidir.

Empati ile eylemin yöntemi ve boyutu dikkate alınmalıdır. Ayağına kaza ile basılmış ise, bireyin bağırması ve ağlaması yadırganmamalıdır.

- *b) Suçun işlenmesinde kullanılan araçları,* hekimin elindeki bıçak silah iken, bisturi silah olamaz, çünkü onu fayda için kullanacaktır. Bazı kabadayılar ucu sivri kurşun kalem kullanırlar ve göğse batırarak pnömotoraks yaparak etkisizleştirirler. Silah ve başka alet olamaz, ev bıçağı da cepte taşınmaz, ama kurşun kalem için doğrudan suçlama yapılması zordur. Onlar ancak amaç ve

güdü boyutundan suçlanabilir. Hekim yoğun bakımda yapılması gerekeni, başka yerde yapamaz, yok ise sevk etmesi gerekir, ben yaparım ve bunun onayı şeklindeki empatisi olamaz. **Empati** yaklaşımında birisinin kızdığı zaman ağzından istenmeyen sözler çıkabilmesi anlaşılabilir ama hakaret, aşağılama veya buna benzer tehditler kabul edilemez. Anlayışla karşılalım demek bile doğru olamaz.

- *c) Suçun işlendiği zaman ve yeri*, bir hekimin kendi sorumlu olarak yaptığı ile, yoğun bakımda ortak bir ekip olarak yapılan farklı irdelenmektedir. Serviste hekim, hemşire ve eczacı ile paylaşım yapmaktadır. Bu nedenle bir sorunda üç kişi veya tüm servis ortak sorumlu tutulmaktadır.

Empati yaparken, birey kendi evinde yaptığı ile kamu önünde yaptığı davranışın boyutu farklıdır. Bir hekime hastanede kızmak, hakaret ve dayak atılması, empati yapılacak konu olamaz, anlayışla karşılalım, ailenin kızı hasta imiş denilemez.

- *d) Suçun konusunun önem ve değerini*, kabul edilmesi gereken boyut yaşam hakkı ve sağlık temelindedir. Bu nedenle sağlık en önemli önem ve değeri taşımaktadır ve en ufak bir yakınma bile sorgulanmaktadır.

Empati olayında bazı konular minimal olup, büyütüldüğü görülmektedir. Bir ailenin başka kişilerce söylenildiği için, örneğin prematüre retinopatisi olduğu için, dosyanın incelenmesini istemek kabul edilebilir. 2009 yılından bu yana, devamlı oksijenlenme saturasyon bakıldığı için, oksijen verilmesi ile retinopati geliştiği iddiası eski bilimsel veridir ve geçerli değildir. Aile bunu tazminat için yapması ile dosyanın incelenmesi amacı ile başvurması farklı empati boyutunu gerekli kılar.

- *e) Meydana gelen zarar veya tehlikenin ağırlığını*, kişinin hastalığının derecesi önemli bulgudur. Bir ilaç böbreğe etki edebilir ve kesilmesi ile geri dönüşüm boyutu saptanabilir. Ancak ileri derecede olması ile sorgu kaçınılmazdır.

Empati olayın basit, orta ve ağır düzeyde yaptığı sonuca göre irdelenebilir. Bunun oluşmasında da bireyin immün/doku cevabının hafif, orta ve ağır olması ile değişim yaşanabilmektedir. Kişinin empatisi ile basit görürken, hekim çok ağır ve önemi olarak yorumlayabilir.

- *f) Failin kast veya taksire dayalı kusurunun ağırlığını*, kabul edilmesi gerekir ki, hekim tüm yaklaşımları bilerek ve belirli bir plan içinde yapar, ki bazı suçlamalarda hekim bu yaklaşımı kasti yapmıştır denir. Hekim kanser ilacını bilerek vermiş ve hasta verilen ilaç sorunları nedeniyle ölebilir. Komplikasyon suç olarak görülmez, taksir/dikkat ve özen eksikliği suç niteliğindedir. Komplikasyon istenmeden, arzu dışı oluşan ve gelişen, tüm yaklaşımlara; koruma, tedbir ve benzeri durumlara karşın oluşan durumdur. Sorun komplikasyona karşı yapılan tıbbi yaklaşımın yapıлып, yapılmamasıdır.

Empati, bireyin zararı kasten yapması ile, dikkat ve özen göstermeden, ihmale veya bilinçli olarak tedbirleri almaması ile oluşanlarda, empati yapmak, ancak cezasını çeksün demek olabilecektir. Hekimlerin bu şekilde suçlanması da olabilmektedir. Hekim böbreğe zararlı olduğunu bilerek, yenidoğana bu ilacı verir, yaşamsal açıdan mikrobu öldürmek için başlar, ama verilere göre ilacı değiştirir veya keser. Tüm yaklaşımları bilerek, planlayarak yapmaktadır, ama amaç ve güdü sağlıklıdır.

- *g) Failin güttüğü amaç ve saiki*, Hekimlerin yaklaşımlarının sorgusu bu nedenledir. Bilimsel kaynak, dayanaklar ve veriler somuttur ve buna göre bilimsel tıbbi mantık ve karar oluşturma boyutu sorgulanır ve sorulur. Saiki/güdü ve izlem de bu boyutun takibi ile olur, şoförün devamlı direksiyonu tutması gibi devamlı takip önemlidir.

Empati ancak bireyin davranışının amacı ve güdüsü, yöntemi ve gidişi ile yapılabilir. İyilik, güzellik, fayda ve temelde zarar vermeme gibi etik ilkeler olmayan konularda eş duygu olması doğru olamaz. Bu nedenle bazı temel prensiplere uygun ise empati yapılabilir. Zalimlik ve birey hakkını zenginlik ve menfaat için yok saymak boyutu ile empati yapılamaz.

- *Göz önünde bulundurarak, işlenen suçun kanuni tanımında öngörülen cezanın alt ve üst sınırı arasında temel cezayı belirler*; Gerekçelere ve belirtilenlere göre olay somut ise ceza vermelidir, ancak alt ve üstü gerekçeli taktire göredir. Bu açıdan daha sonra itirazlara göre üst mahkemeler, ceza taktirini değerlendirirler.

- (2) Suçun olası kastla ya da bilinçli taksirle işlenmesi nedeniyle indirim veya artırım, birinci fıkra hükmüne göre belirlenen ceza üzerinden yapılır; belirtilen suçun yazılı cezası sabit iken, onun oluşma boyutu temel alınarak azaltma ve indirim yapılabilmektedir. Her bireye ve duruma özgü bir taktir olmaktadır. Burada ise toplum en üst ceza arzu ederken hukuk, birey hakkı nedeniyle en alt cezayı vermesi beklenir ve doğrusu da budur. Birey her türlü indirimden yararlanmalıdır.
- (3) Birinci fıkra da belirtilen hususların suçun unsurunu oluşturduğu hallerde, bunlar temel cezanın belirlenmesinde ayrıca göz önünde bulundurulmaz; ceza gerekçesi ile bir karar alınmış iken, aynı gerekçeler ile hafifletme ve ağırlaştırma yapılamaz. Çocuk düşürme/tahliye kararında ceza verilmez denildikten sonra, işlem yoğun bakım ortamında yapılmalıydı diye cezaya ekleme veya çıkarma yapılamaz.
- (4) Bir suçun temel şekline nazaran daha ağır veya daha az cezayı gerektiren birden fazla nitelikli hallerin gerçekleşmesi durumunda; temel cezada önce artırma sonra indirme yapılır; kabul edilebilen boyutun, sanılanın tersi olduğu, ilk planda arttırıcı unsurlar ile artarken, sonra indirim yapılmaktadır.
- (5) Yukarıdaki fıkralara göre belirlenen ceza üzerinden sırasıyla teşebbüs, iştirak, zincirleme suç, haksız tahrik, yaş küçüklüğü, akıl hastalığı ve cezada indirim yapılmasını gerektiren şahsi sebeplere ilişkin hükümler ile takdiri indirim nedenleri uygulanarak sonuç ceza belirlenir; kanunda yazılı unsurlar tanımlanması veya olmadığının belirtilmesi gerekir. Bunlar açık sunulmaktadır, teşebbüs, iştirak gibi boyutların olup olmaması saptanmalıdır ki ceza boyutu arttırma ve indirme yapılabilin.
- ... (10) Kanunda açıkça yazılmış olmadıkça cezalar ne artırılabılır ne eksiltilebilir ne de değiştirilebilir; kanun ile daha önceden saptanmış olanlar olmalıdır, daha sonra yapılan artırımlar cezayı arttırmaz iken, eylemden sonra da olsa, indirimlerden ise yararlanırlar.

Yorum

Empati yaparken mutlaka olayın etik boyutta olması gerekir ve incelenmesi, eşgüdüm ve iş birliği oluşabilmesi için de analizi gereklidir. Bu analiz TCK Madde 61'e göre yapılabilir. Empati etik olması yanında hukuki boyutta tanımlanmalıdır.

- Empati somut olmalıdır. Somut, kanıta dayalı ve veri bazlı olmalıdır, hayal, varsayım ile olamaz. Tedbir ve korunma ile gözetme de yine somut verilere dayanır, örneğin, eskiden yapılan çiçek aşısı şimdi yapılmamaktadır, bu sorun olmaz, empati yapılamaz.
- Değerlendirme: a) eylemin/işlemin dayandığı düşünce boyutu, b) işlemdeki araç, gereçler, c) süreç ve eylemin oluşumu, d) eylemin, empati yapılacak boyutun önemi, bireyin inisiyatif, kararında empati olamaz, e) zarar olmaması ilk etik temeldir, f) etik temelde amaç ve güdü insanlık üzere ve bireye göre olmalıdır.
- Empati etik ilkelere uygun olmalıdır. Uygulamalarda; **a) Yararlılık, b) zarar vermeme, c) özerkliğe saygı ve d) adalet/hak ettiğini sağlamak ve vermek,** Temel ilkeler olarak; **a) güven, b) sadakat ve c) sır saklama olmalıdır.**

Empati yapmak, duygudaşlık temelinde etik ve hukuk olmalıdır. Eylemi, somut olayı kavramak ile onu kabullenmek anlamı taşımaz, ayrıca sen ben olmalısın yaklaşımı şeklinde de olmamalıdır.

Hasta Haklarının Gelişme Boyutuna Göre

Hasta Haklarının gelişmesinin anlamı empati yapmanın düzeyini tanımlamaktadır.

- FAZ 1,0: **PATERNALİSTİK, Hekim karar verir ve tedaviyi yapar,** hasta uymak zorundadır, hastanın Tıp Bilgisi olmadığı için karışamaz, itaat etmelidir.
- FAZ 2,0: **YETKİ, GÖREV, SORUMLULUK ve VAZİFELER** geçerlidir. **Hekim görevini yapar, görev gereği hastanın onayını almak zorunda değildir.** Acı ilacı içmek hastanın görevidir.
- FAZ 3,0: **HASTALIK YOK, HASTA VAR.** İlkeler ve sorumluluklar temeldir. Hekim **“doğru nedir ve ne yapmalıyım”** etik sorgular içindedir. Yapılacaklar otonomi içinde olup, zarar oluşturmama temellidir. Bağımsızlık, bireyin talep etmesi ile geçerli olur, **aydınlattıktan sonra rıza şartı vardır.**
- **4,0 Boyut:** Bazı ekonomi/endüstri veya toplumsal açıdan 4.0 boyutundan söz edilmektedir. Hizmet sektörü ve tamamen bilişim temelinde olacağı varsayımı vardır. Buradaki hedefler; uyum, kaynak, verimlilik, ergonominin, müşteri ve aynı zamanda iş-değer sürecinde iş ortakların

organizasyonu olarak yorumlanmaktadır (www.elektrikport.com/endüstri.4.0.nedir/). Buna göre ilk sanayi devrimi kaynağı su ve buhar iken, ikinci devrim elektrik enerjisi, üçüncü ise dijital devrim iken, dördüncü de bilgisayarlaşma ile yönetilen makineler, suni zekâ kapasitesi olarak irdelenmektedir. Hekim “*insanın, insanlığın, savunucusu, koruyucusu ve ileri götürücüsüdür, bu birey ile olacak, oluşabilecektir*” etik temelinde “*civil liberties*” prensibini uygular.

Hekimlik yaklaşımında suni zekâ ile tanıs ve tedavi boyutlarının geliştirilmesi olarak nitelenebilir. Ancak sosyal olarak Yüksek Teknoloji Kültüründen Birey Öncelikli Kültüre geçişi daha kolaylaştırır. Bireyin arzusuna göre yapılanma, teknoloji açısından da sağlanacaktır. Örnek olarak bireyin çizimlerine göre kumaş dokunması olabilecektir. Birey kendi tedavisini seçebilecek, alternatif tedavilere yönelebilecektir. İlacını seçen hasta olabilecektir, ancak onay elbet hekim tarafından olmalıdır. Burada hasta talebi, hekimin seçenekleri arasından seçmesi beklenir, yoksa anlamsız yaklaşımlardan söz edilmemektedir. Hasta ameliyat tekniklerini seçebilecektir. Hasta internet aracılığı ile kendi tanısı, tedavisi ve ilaçlarını irdelemekte ve sorgu olarak hekime yönelmektedir. Hekim bu sorgulara yanıt vermesi beklenilmektedir. Ben bilirim, sen reçeteyi uygula, yetkin ve yetkili benim diyememektedir. Eski yapılanmada ise, hekim hastayı dışlayabilmektedir. Artık hasta hekimi seçebilmektedir.

Tablo 1-4: Sosyal açıdan boyutların özellikleri

Bu açıdan temel olarak yaklaşımları 3 grupta toplamak daha anlamlı olacaktır.

Etik	Paternalizm	Kuvvet Ayrılığı
Bireysellik (Birey Hakları)	Toplumun Yöneticisi	Yetki-Görev dağılımı
Adalet: Yasaklar belirlidir (Hak edişe göre Eşitlik üzerine)	Hiyerarşik düşünme ve otorite ele alınması	Yönetmelik-Yönergeye göre, yasalar yapılanmayı güdüler
Bilgilendirme/Rıza temelinde zaman ve görev oryantasyonu	Gelenek, adet ve örfler temelinde yaklaşımlar	Olay ve kişilerin oryantasyonu ile ilişkilerin yapılandırılması
Maskularite (otonomi)	Baba yapısı (Emir-kural)	Feminite (koruyuculuk)

Etik olarak dikkat edilmesi gerekenler

1. **Prensip**ler: Değerlerin, kuralların, görevlerin ve hakların yönlendiren, yol gösteren, rehberlik yapan kaynaklardır.
2. **Değer**ler: Önemli ve istenilen fikirler, önceliklerdir.
3. **İlk**eler: Yapılması önerilen bazı özgül yol gösterilenler olmaktadır.
4. **İde**aller: Hedefler ve varılmak istenilenlerdir.
5. **Amaç ve güdü**: Uzmanlık ve sosyal rol olarak tanımlanan davranışlardır.
6. **Virtue-fazilet/erdem** (onur-şeref-insan-insanın istenilen karakteristiği): ahlak ve sosyal olarak istenilen karakterlerdir.
7. **Hak**lar: Sahip olması istenilen durumlardır.
8. **Altın Kural/Empati**: Uygulamalar/uygulamak istediklerin, kendine yapılmasını arzu ettiğinin olmalıdır; “*Başkasına da kendi arzu ettiğini yap, iste ve yaklaşım yap*” yaklaşımıdır.

YORUM: Etik 2 temel unsur ile yapılanmaktadır: a) DOĞRU NEDİR sorgusunda ilkeler, prensipler öne çıkmakta, b) NE YAPMALIYIM sorgusunda da olgu ve duruma göre dinamik, uygulamalı, empati yapan etik gündeme gelmektedir.

Eğitim Ne demektir? Bilgi vermek olmasa gerek

Eğitim, bilgi edinmenin ötesinde bir boyuta taşınmıştır, diploma almak eğitilmiş olmak anlamında ele alınmamaktadır. Bu nedenle bu eğitim nedir konusunu irdelemeliyiz. Bilgi vermek değil, eğitim verilmesi, bilginin uygulama ve beceri ile bütünleşmesidir. Fayda unsuru tanımlanmasa bile, ağrıyı paylaşmak, ortak sorunu algılamak ta bir yaklaşımdır.

Empati sadece doğuştan kazanılan ve oluşan değil, belirli eğitim ile de işlenen ve geliştirilebilen bir boyut olmaktadır. Bunun net tanımlanması için öncelikle empatinin gerekliliği vurgulanacak ve eğitim boyutu ile birlikte vurgulanacaktır.

İnfanıl Kolik Hakkında sunulan Bilgi/yazılanlar

Girişte söz edilen kitapçıktan alınan notlar, konunun diğer kültürel yapıda olduğu, bebeğin kıvrınması açısından empati yapmadığı, sorunu paylaşmadığı, ailenin ızdırabını çözümlenmediği anlaşılmaktadır. Özellikle prematürelde veya basit olarak anne sütü uygulamasında da bilgi verme dönemi değil, çözüm yaratma evresine geçilmiştir. Aileler çeşitli bitkisel veya farklı çözümlere yönelmektedirler. Bu durumdan da hekimden, sağlık kuruluşlarından uzaklaşmaktadırlar.

Bebeğinizde infanıl kolik bulgusu var, devamlı ağlıyor, ayaklarına karnına çekip, kıvrınıyor ve çok şiddetli ağlıyor ve kitapta yazana bakalım

NOT: Burada söylenenlerin tenkit edilmediği, ancak çözüm/innovasyon açısından bilimsel bilgi ötesinde yaklaşımın gerektiği vurgusu yapılmaktadır.

Çözumsuzlük Önerileri/Empatisi olmadan Bilgi Verme

Kitapçıktan alınan bilgiler aşağıda eklenmektedir.

İnfanıl Kolik;

- *Bilgi verme:*
- *Beslenme önerileri*
- *İlaç tedavisinin yararlı olduğuna dair kanıt yok*
- *İnek sütü alerjisinin eliminasyonu, probiyotikler ve bitkisel müdahalelerin uygulanabilir olup olmadığı ya da etkili olup olmadığı dair yeterli kanıt bulunmamaktadır.*
- *Bu yaklaşımlar sorunlu ve tartışmalı olarak kalmaktadır.*

Konu ile ilgili olarak sunulan bilgilere bakalım:

- *İnfanıl kolik, 1-4 aylık bebeklerde altta yatan herhangi bir organik neden olmadan, yatırılması zor bir şekilde uzun süreli ağlama nöbetleri olarak tanımlanır.*
- *Ağlama nöbetleri belirli bir neden olmadan ortaya çıkar, bu durum anne veya çocuğa bakım veren kişilerin endişelenmesine neden olur.*
- *Bebek tokken uyarıcıların olmadığı bir ortamda, saniyede 1-3 kere olacak şekilde yavaşça ritmik sallanmayla ve pırpışlamayla susuyor ve bırakınca tekrar ağlamaya başlıyorsa kolik tanısını destekler.*
- *Tedavi:*
  - *Tedavinin esas amacı kolik tedavi etmek değil, anne ve çocuğa bakım veren kişilerin bebeğin gelişimindeki bu zorlu dönemi atlatmasına yardımcı olmaktır.*
  - *Tablo 8: İnfanıl kolikte tedavi seçenekleri*
    - *Önerilen tedavi seçenekleri: a) ailenin kaygı düzeyine yönelik davranışsal öneriler, b) Beslenmenin düzenlenmesi*
    - *Etkinliği tartışmalı olanlar: a) probiyotikler (Lactobacillus reuteri DSM 17938), b) Formül süte beta palmitat eklenmesi/formül süt ile beslenen çocuklar için bir seçenektir, c) Fermantasyon işlemi görmüş formül sütler/ formül süt ile beslenen çocuklar için bir seçenektir.*
    - *Önerilmeyen tedavi seçenekleri:*
  - *... bu konuda daha geniş çalışmalar hala sürmektedir. ... sonuçlar kısmen daha iyi gibi görünmektedir. ... yeterli düzeyde kanıtlar bulunmamaktadır. ... Diğer yandan depresyon ve sosyal destek eksikliği gibi anne veya çocuğa bakım veren kişilerin zayıf noktaları değerlendirmeli, düzeltilmeye çalışılmalıdır. Anne-babaya, bebeğin açlık ve yorgunluk belirtilerini tanımak için bilgilendirici eğitimler verilmelidir. İnfanıl kolik geçici bir durum olduğunu vurgulayan bilgilerin aileye verilmesi çok önemlidir. ... son zamanlarda yapılan bazı çalışmalar bu durumu desteklememektedir. ... bu konuda daha fazla çalışmaya gereksinim vardır. ...tedavide önerilmemektedir. ...*

Eğitim, Kelime Anlamı olarak, sözlükten

- <http://www.nedir.com/e%C4%9Fitim:>
  1. Belli bir konuda, bir bilgi ve bilim dalında yetiştirme ve geliştirme, eğitim işi.

2. Yeni kuşakların toplum yaşayışında yerlerini almaları için gerekli bilgi, [beceri](#) ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine yardım etme, terbiye.
  3. Bir yetiyi, bir organı yöntemli bir biçimde geliştirme.
- www.google.com.tr/: eğitim: *ad*: 1. belli bir bilim dalında, belli bir konuda bilgi ve beceri kazandırma, yetiştirme ve geliştirme işi. "Eğitim, okulun işidir", 2. yeni kuşakların toplum yaşamında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları edinmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine yardım etme. Eşanlamlısı:

Çocuk Hakları temelinde Eğitim

- **Madde 28**
  1. Taraf Devletler, çocuğun eğitim hakkını kabul ederler ve bu hakkın fırsat eşitliği temeli üzerinde tedricen gerçekleştirilmesi görüşüyle özellikle:
    - a. İlköğretimi herkes için zorunlu ve parasız hale getirirler;
    - b. Ortaöğretim sistemlerinin genel olduğu kadar mesleki nitelikte de olmak üzere çeşitli biçimlerde örgütlenmesini teşvik ederler ve bunların tüm çocuklara açık olmasını sağlarlar ve gerekli durumlarda mali yardım yapılması ve öğretimi parasız kılmak gibi uygun önlemleri alırlar;
    - c. Uygun bütün araçları kullanarak, yüksek öğretimi yetenekleri doğrultusunda herkese açık hale getirirler;
    - d. Eğitim ve meslek seçimine ilişkin bilgi ve rehberliği bütün çocuklar için elde edilir hale getirirler;
    - e. Okullarda düzenli biçimde devamın sağlanması ve okulu terk etme oranlarının düşürülmesi için önlem alırlar.
  2. Taraf Devletler, okul disiplininin çocuğun insan olarak taşıdığı saygınlıkla bağdaşır biçimde ve bu Sözleşme 'ye uygun olarak yürütülmesinin sağlanması amacıyla gerekli olan tüm önlemleri alırlar.
  3. Taraf Devletler eğitim alanında, özellikle cehaletin ve okuma yazma bilmemenin dünyadan kaldırılmasına katkıda bulunmak ve çağdaş eğitim yöntemlerine ve bilimsel ve teknik bilgilere sahip olunmasını kolaylaştırmak amacıyla uluslararası iş birliğini güçlendirir ve teşvik ederler. Bu konuda, gelişmekte olan ülkelerin gereksinimleri özellikle göz önünde tutulur.
- **Article 28**
  1. States Parties recognize the right of the child to education and with a view to achieving this right progressively and on the basis of equal opportunity, they shall, in particular:
    - a. Make primary education compulsory and available free to all;
    - b. Encourage the development of different forms of secondary education, including general and vocational education, make them available and accessible to every child and take appropriate measures such as the introduction of free education and offering financial assistance in case of need;
    - c. Make higher education accessible to all on the basis of capacity by every appropriate means;
    - d. Make educational and vocational information and guidance available and accessible to all children;
    - e. Take measures to encourage regular attendance at schools and the reduction of drop-out rates.
  2. States Parties shall take all appropriate measures to ensure that school discipline is administered in a manner consistent with the child's human dignity and in conformity with the present Convention.
  3. States Parties shall promote and encourage international cooperation in matters relating to education, in particular with a view to contributing to the elimination of ignorance and illiteracy throughout the world and facilitating access to scientific and technical knowledge and modern teaching methods. In this regard, particular account shall be taken of the needs of developing countries.

Yorum

Eğitim hakkı temel haklardandır ve bunun yaygınlaşması ile ücretsiz olması hedef olarak iletilmektedir. Disiplin kavramı için de insan olarak saygınlıkla bağdaşır olması öngörülmektedir

Tanımlamanın tenkidi: Eğitimin *tedricen/azar azar, giderek, gittikçe gerçekleştirilmesi kavramı* yerine, ilerleyen, ilerleyici/*progressively* olması, geliştirme, değiştirme, ilerleme boyutu olarak ele alınmalıdır. Atatürk'ün çağdaş eğitim değil, muasır medeniyetin üstü hedefi ele alması daha doğrusal boyut olacaktır. Eğitim geleceğe göre olmalıdır, şimdiki boyutu hedef almamalıdır. Bu açıdan Türkçe belirtilen kavram, temel İngilizce anlamı, eğitim vurgusu açısından, algıyı kapsamaktan uzaktır.

Madde 29

1. Taraf Devletler çocuk eğitiminin aşağıdaki amaçlara yönelik olmasını kabul ederler:
  - a. Çocuğun kişiliğinin, yeteneklerinin, zihinsel ve bedensel yeteneklerinin mümkün olduğunca geliştirilmesi;
  - b. İnsan haklarına ve temel özgürlüklere, Birleşmiş Milletler Antlaşmasında benimsenen ilkelere saygısının geliştirilmesi;

- c. Çocuğun ana–babasına, kültürel kimliğine, dil ve değerlerine, çocuğun yaşadığı veya geldiği menşei ülkenin ulusal değerlerine ve kendisinininkinden farklı uygarlıklara saygısının geliştirilmesi;
  - d. Çocuğun, anlayışı, barış, hoşgörü, cinsler arası eşitlik ve ister etnik ister ulusal ister dini gruplardan, isterse yerli halktan olsun, tüm insanlar arasında dostluk ruhuyla, özgür bir toplumda, yaşantıyı, sorumlulukla üstlenecek şekilde hazırlanması;
  - e. Doğal çevreye saygısının geliştirilmesi.
2. Bu maddenin veya 28'inci maddenin hiçbir hükmü gerçek ve tüzel kişilerin öğretim kurumları kurmak ve yönetmek özgürlüğüne, bu maddenin 1 inci fıkrasında belirtilen ilkelere saygı gösterilmesi ve bu kurumlarda yapılan eğitimin Devlet tarafından konulmuş olan asgari kurallara uygun olması koşuluyla, aykırı sayılacak biçimde yorumlanmayacaktır.

Article 29

1. States Parties agree that the education of the child shall be directed to:
  - a. The development of the child's personality, talents and mental and physical abilities to their fullest potential;
  - b. The development of respect for human rights and fundamental freedoms, and for the principles enshrined in the Charter of the United Nations;
  - c. The development of respect for the child's parents, his or her own cultural identity, language and values, for the national values of the country in which the child is living, the country from which he or she may originate, and for civilizations different from his or her own;
  - d. The preparation of the child for responsible life in a free society, in the spirit of understanding, peace, tolerance, equality of sexes, and friendship among all peoples, ethnic, national and religious groups and persons of indigenous origin;
  - e. The development of respect for the natural environment.
2. No part of the present article or article 28 shall be construed so as to interfere with the liberty of individuals and bodies to establish and direct educational institutions, subject always to the observance of the principle set forth in paragraph 1 of the present article and to the requirements that the education given in such institutions shall conform to such minimum standards as may be laid down by the State.

Yorum

Eğitimin amacı olarak;

- a) Çocuğun kişiliğinin, yeteneklerinin, zihinsel ve bedensel yeteneklerinin mümkün olduğunca geliştirilmesi (bireyin doğal yetenekleri temelinde en üst düzeye çıkarılması, geliştirilmesi),
- b) İnsan haklarına ve temel özgürlüklere, Birleşmiş Milletler Antlaşmasında benimsenen ilkelere saygısının geliştirilmesi (etik ve insanlık ilkelerine göre saygının geliştirilmesi, davranışın buna göre yapılması),
- c) Çocuğun ana–babasına, kültürel kimliğine, dil ve değerlerine, çocuğun yaşadığı veya geldiği menşei ülkenin ulusal değerlerine ve kendisinininkinden farklı uygarlıklara saygısının geliştirilmesi (kendi kültürüne uyan bir kalıp değil, global insanlık temelinde kültürünü benimsemesi),
- d) Çocuğun, anlayışı, barış, hoşgörü, cinsler arası eşitlik ve ister etnik ister ulusal ister dini gruplardan, isterse yerli halktan olsun, tüm insanlar arasında dostluk ruhuyla, özgür bir toplumda, yaşantıyı, sorumlulukla üstlenecek şekilde hazırlanması (fikri hür, vicdani hür, akli hür kavramı),
- e) Doğal çevreye saygısının geliştirilmesi (doğaya saygı demek, onu korumak, gözetmek ve yaşatmak ile olasıdır) olarak ifade edilmektedir.

Amaç içinde bilgi vermenin geçmediği, geliştirilmesinin/development/preparation şeklinde vurgulandığı gözlenmelidir.

EĞİTİM, insan varlığının/insanlığın devamlılığını sağlayan temel unsurdur. İnsanların doğuştan getirdikleri yapı, konstitüsyonel durumları, kültürel varlık için anlamsız/yetersiz olduğundan öğretim ve eğitim şarttır. Öğretim bir şeyin verilmesidir. Bu gösterileni görmek ve algılamak ise eğitimidir. Toplumlar devamlı eğitim üstünde dursalar bile bireysel olarak algılanacağı için öğretimi yapabilirler ama eğitim kişiye dayanmaktadır.

Öğretimde algılanma hedefleri; %10, 20, 30, 50, 80, 90 gibi değişken olabilmektedir. Bu açıdan öğrenim metotları %90 kazanca göre yapılmalıdır. Bu konunun başlığının eğitim metotları olarak konmasının amacı, metotları vurgulamak amacıyla.

2547 Sayılı Yükseköğretim Kurulu Yasasında Öğretim Üyelerinin görevleri, Madde 22: 'a) **Yükseköğretim kurumlarında ve bu kanundaki amaç ve ilkelere uygun biçimde ön lisans, lisans ve lisansüstü düzeylerde eğitim-öğretim ve uygulamalı çalışmalar yapmak ve yaptırmak, proje hazırlıklarını ve seminerleri yönetmek, c) İlgili birim başkanlığına düzenlenecek programa göre, belirli günlerde öğrencileri kabul ederek,**

onlara gerekli konularda yardım etmek, bu kanundaki amaç ve ana ilkeler doğrultusunda yol göstermek ve rehberlik etmek' denilmektedir. Bu modern bir yaklaşımdır. Ders anlatılması şeklinde hiçbir kelime yoktur.

Dünya Çocuk Haklarını içeren 28–29 Maddelerde de eğitim ders anlatma olarak geçmemektedir. **EĞİTİM HEDEFLERİ (Çocuk Hakları):** *Eğitim, çocuğun kişiliğinin, becerilerinin, zihinsel ve fiziksel yeteneklerinin mümkün olduğunca geliştirilmesini hedefleyecektir. Eğitim, çocuğu, özgür bir toplumda faal bir yetişkin yaşam için hazırlayacak; kendi ve başkalarının kültürel kimliklerine ve değerlerine saygıyı geliştirecektir.*

Öğrencilerde/eğitilenlerde dikkat edilmesi gereken bazı özellikler: Öğrenciler sadece bilgisel sınav ile ölçülmesi yanında tutum ve davranışlarının da izlenmesi gereklidir. Yoklama gibi izlemde, yoklama var olup olmadığı değil, varlığı ile algılaması, başlıca dikkat edilecekler şunlar olabilir;

- **Fiziksel ve materyalistik yapısı:** Enerjisi, ekonomik düşüncesi, eşyalara karşı tutumu, cömertlik durumu gibi
- **Duygusal karakteristikleri:** Kontrollü yapısı, karar verme yeteneği gibi
- **Zekâ yapısı:** Temkinli, dikkatli, mantıklı, analiz ve sentez yeteneği gibi
- **Kişisel yapısı:** İstikrarı, sakin, heyecanlı, ürkek, baskılı öğrenci yapısı gibi
- **Sosyal tavrı:** Fikir sunması, tartışma yeteneği, iletişim sağlanabilen, kapalı gibi
- **Sanatsal yapısı:** Güzel sanatlara yatkınlığı, becerileri (hekimlerin güzel sanatların en az bir dalı ile uğraşmaları önerilir)
- **Mesleki yapısı:** Dikkatli, hevesli, realist gibi

Bu değerlendirme ile öğrencinin başarılı olması, daha doğrusu kapalı öğrenci yapısından, kişilikli hekimlik mesleğinin gereği aktif, kişilikli yapıya bürünmesi amaçlanmalıdır. Hoca öğrencilerine ayrı ayrı yön vermeli, danışmanlık yapmalıdır. Yoklama basit anlamda var, yok demek değildir. Her yoklamada öğrencinin yukarıdaki özellikleri not edilmeli ve gereken yaklaşımlar yapılmalıdır. Olumlu yönler desteklenmeli, olumsuz olanlar ise düzeltilmeli ve yönlendirilmelidir. Eğitimde temel amaç, bireyin özelliklerine göre yaklaşım esas alınmalıdır.

Eğitimin Amacı (Kültürel Parametreler) (Güvenç B. İnsan ve Kültür, 10. Basım, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2003'ten özetlenerek alınmış ve katkı yapılmıştır.)

İnsanı toplumda yapılandıran, bir bakıma üstüne giydiği elbise gibi, bedensel ve ruhsal yapısından örterek toplumla bütünleştiren şey kültürel özelliklerdir.

Kültür her toplumun değişken özelliklerinin bütünleştirilmesi ile tanımlanmaktadır. Streptokokların kendi içinde birçok suşlar olsa bile, genel olarak tanımlamalarını sağlayan özellikleri de kültürel özellikleri olarak tanımlanmaktadır.

Kültür kelimesi birçok anlamda kullanılmaktadır. Bunlar temelde tümü benzer anlama alınabileceği görülmektedir.

Kültür kelimesinin anlamı olarak kullanıldığı yerler;

- Estetik alanındaki kültür; güzel sanatlardır.
- Teknolojik ve biyolojik alanındaki kültür; üretme, tarım, yetiştirme.
- İnsan ve insan değerleri alanındaki kültür; eğitim sürecidir.
- Bilim alanındaki kültür: Uygarlıktır

Her insan diğer bireylerle benzemek istemesi kadar, farklılaşma ve özgün olmayı da istemektedir. Zamanımızda globalleşmenin sonucunda bireyler aynı kültürel yapısal boyutta oldukları için, kimlik arayışlarına girmişler ve bir bakıma olmayan ırksal veya başka tanımlamaları dikkate alarak özgünleşmeye çalışmaktadırlar.

Araştırma Görevlisi/Asistan Kişisel Değerlendirme Formu

Hacettepe Üniversitesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalında MA. Akşit olarak Başasistanlık Döneminde oluşturduğumuz asistan değerlendirme formu aşağıdadır. Bu form kıdemli, konsültan ve başasistan tarafından doldurularak sicil olarak işlenmektedir.

Tablo 1-5: KİŞİSEL DEĞERLENDİRİLME

HEKİMİN BİLGİ, BECERİ ve TUTUMU

Bilgi

Teorik

Mesleki Bilgisi: (Nelson veya temel uzmanlık Textbook standardına göre)

1. Tıp bilgisi genelde zayıftır, görevini yapmasına yeterli değildir
2. Mesleki bilgisi yetersizdir
3. Mesleki bilgisi görevini yapmaya yeterlidir
4. Bilgisi görevinde iyi neticeler almasını sağlar
5. Mesleki bilgisi mükemmel olup, daima araştıran çalışan kişidir

Bilginin İşlenmesi

Hasta Dosyası: (Yazılı olarak sundukları, günlük progress notları)

1. Anamnez ve fizik inceleme yetersizdir ve eksiklikler vardır
2. Güçlükle iyi bir Anamnez ve fizik inceleme yapar, dosya eksiktir
3. Seyrek olarak kötü Anamnez alır, fizik inceleme yeterlidir
4. İyi Anamnez alır, muayenesi iyidir ve eksiksiz dosya tutmaya çalışır
5. Güzel, taniya yaklaşım mükemmel hikâye ve fizik inceleme yapar ve dosyasında tartışmalar, yorumlar vardır

Dosyaya konulan değerlendirme notları: (Olgu değerlendirmeleri)

1. Tartışmalar inceleme yetersizdir ve eksiklikler vardır
2. Güçlükle iyi bir değerlendirme yapar ve bu eksiktir
3. Seyrek olarak kötü değerlendirme yapar, diğerleri inceleme yeterlidir
4. İyi değerlendirme yapar ve eksiksiz dosya tutmaya çalışır
5. Güzel, taniya yaklaşım mükemmel ve kendisine özgün yorumlar getiren bir tartışma, yorum yapabilmektedir.

Hasta çıkış notu (Epikriz) yazma yeteneği

1. Yetersiz ve anlaşılabilir epikriz yazar
2. Zorlukla ve yardımla iyi bir epikriz yazar
3. Seyrek olarak hata yapar ve tüm dosyayı yazmaya çalışır
4. Epikriz güzeldir ve çok az eksikliği vardır
5. Güzel, anlaşılır yazmıştır ve gerekenler seçilerek konulmuştur

Beceri

Hasta takibi

1. Standartların altında iş verip, sık hata yapar
2. İşini yavaş yapar, işin yeniden yapılması gerekir
3. Orta düzeyde iş yapmaya alışmıştır, arada düzeltilebilir hata yapar
4. Beklenenden fazla memnuniyet verici iş yapar
5. İşini çabuk ve mükemmel yapıp, çok fazla iş verir

Laboratuvar işlemlerini yapma yeteneği: (idrar, yayma gibi)

1. Rutin tetkikleri bile zorlukla yapar
2. Tetkiklerin güvenilirliği zayıftır
3. Tetkikleri bilinçli olarak yapmaz
4. İşini iyi yapar
5. Laboratuvar bilgisi geniştir, bilinçli ve çok iyi yapar

Düzen

Görünüşü

1. Giyim ve kuşam derbeder ve pistir
2. Kıyafetlerinde dikkatsizdir
3. Giyim ve kuşam memnuniyet vericidir

4. Giyimi temiz ve çevreden olumlu yaklaşımlar gelir
5. Herkese örnek olacak şekilde giyinir

Devam durumu

1. Geç gelir ve erken ayrılmının yollarını arar
2. Çoğunlukla çalışma saatine uymaz
3. Genellikle düzenlidir
4. Çalışma saatine uyar
5. Mesai saati dışında da hastaları ile ilgilidir

Tutum-Davranış-İlişkiler (Davranışlar, ilişkiler devamlı/istikrarlı ve bilinçli yapıyorsa tutumdur)

Etiksel Tutum-Davranış (Olgu bazında – Prima fasie- doğru nedir ve ne yapmalıyım sorgusu yapılması)

Etik İlkeler (Yararlılık, Zarar Vermeme,

Özerklik/Bilgilendirme-Onam, Adalet)

1. Davranış ve ilişkilerinde devamlı etik dışı yaklaşımlar görülür
2. Ara sıra etiksel davranışlar sergiler
3. Genellikle etiksel davranır. Yaptığı hatalı yaklaşımları tutum boyutunda olmadan yapar
4. Davranışları ve ilişkileri etiksel olup, nadiren hatalı davranışı olur
5. Etiksel davranış, doğal tutumundan kaynaklanır

Toplantılara katılımı ve tartışması

1. Toplantılara katılmaz ve tartışmaya girmez
2. Ara sıra toplantılara katılır, tartışmaz
3. Genellikle toplantılara katılır, tartışmaları yetersizdir
4. Toplantılara katılır, hastaları ile yakından tartışmaya girer
5. Tüm toplantılarda tartışmalara girer ve katılarda bulunur

Davranış

Görevine bağlılık durumu

1. Tembel, vazifeden kaçan, güçlükler çıkaran ve ilgisiz yapısı vardır
2. Görevini uyarma ve yardım ile yapar, güçlükle uyum gösterir
3. Görevinin icaplarını yerine getirir, uyumda sıkıntı çeker
4. Görevine bağlı olup, memnuniyet verici işler yapar
5. Görevine son derece bağlıdır, girişkendir, kendiliğinden işini yapar

İlişkiler

Hasta ve hasta aileleri ile olan ilişkisi

1. İlişkilerinde kaba ve kırıcıdır
2. Hareketlerini zor kontrol altına alır
3. Nezaketi ve ilgisi normaldir
4. Memnuniyet vericidir
5. Örnek olacak şekilde mükemmeldir

Klinikte iş birliği yeteneği, sosyal ilişkileri, davranış

1. İş birliği anlayışı yoktur
2. Yardımlaşma anlayışı kıt, yetersizdir
3. Görevinin gereği olan işi yapar, sınırlı ilişkileri vardır
4. Görevinin gereği olan iş birliğini etkin yapmaya çalışır
5. Örnek davranış, iş birliği içindedir, görevinin gereğinin üstündü sosyal ilişkileri vardır

NOT: Tüm yukarıdaki yaklaşımlar dikkate alındığında bireyin notu %70 altında veya d, e notu dışında bir not verildiğinde olay veya olgu anlatılmalı ve gerekçelendirilmesi gerekir. Soyut değil, somut olmalıdır.

HEKİMİN KIDEMLİ/SORUMLU OLABİLME NİTELİKLERİ

İnisiyatif Kullanması

- Yoktur
- Yetersizdir
- Arada kullanır
- Yeterlidir
- Katkıda bulunma düzeyinde iyidir.

Kıdemli olabilmesi, Yönetim Kapasitesi

- Olamaz
- Yetersizdir
- Kontrollü ve başkasının denetiminde yapabilir
- Yeterlidir
- Yönetimsel katkı ve yapılanma yapar

NOT: Asistan olarak devam etmesinin uygun görülüp görülmediği, Asistan (Araştırma Görevlisi) olarak çalışması uygun görülüyorsa gerekçeleri belirtilmelidir. Ayrıca, Uzmanlığa hak kazanıp kazanamayacağı

DİĞER NOTLAR (Yukarıda belirtilmeyen ve yazılması düşünülen diğer konular)

Eğitim-Öğretim Farkı

Bazı kaynaklar ile eğitim ve öğretim farkı ortaya konulmaya çalışılmaktadır.

1) Eğitim ve Öğretim Tanımı

<http://www.egitimhane.com/egitim-ve-ogretim-arasindaki-farklar-nelerdir-k124579-0.html>

Eğitim ve öğretim kelimelerin tanımları Türk dil kurumu sözlüklerinde şu şekildedir.

Eğitim:

1. isim Çocukların ve gençlerin toplum yaşayışında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine okul içinde veya dışında, doğrudan veya dolaylı yardım etme, terbiye

Öğretim:

- isim Belli bir amaca göre gereken bilgileri verme işi, tedris, tedrisat, talim
- Öğrenmeyi kolaylaştıracak etkinlikleri düzenleme, gereçleri sağlama ve kılavuzluk etme işi

2) Eğitim ve Öğretim

<https://www.egitimkafe.com/egitim-ile-ogretim-arasindaki-farklar/>

Eğitim ve öğretim

EĞİTİM

- Zaman ve mekân boyutu açısından kapsamlı, sürekli ve çok boyutludur.
- Eğitim yaşam boyu bir süreçtir.
- Her zaman ve her yerde oluşur.
- Her türlü bilgi, deneyim ve öğrenmeyi kapsar.
- Eğitim genel anlamda temel amaçtır.
- Eğitim, öğretimi kapsar.
- Kitle iletişim araçları, anne-baba, arkadaş vb. vasıtasıyla öğrenme gerçekleşir.
- Amaçlı, planlı ve programlı olabileceği gibi rastlantısal, gelişigüzel de olabilir.

ÖĞRETİM

- Zaman ve mekân yönünden kapsamı dar, süreli, kesintilidir.
- Belirli yaş grubu ve dönemi ile sınırlıdır.
- Sınıf ve okul ortamında oluşur.
- Planlı, programlı, yönlendirilmiş öğrenmeleri içerir.
- Genel anlamda eğitimin aracıdır.
- Önceden belirlenmiş etkinlikleri kapsar.
- Öğrenci-öğretmen ya da profesyonel kişilerin etkileşimiyle gerçekleşir.
- Amaçlı, planlı ve programlıdır. Öğrenme yaşantılarının eğitsel olması esastır.

3) Eğitimin Amacı

ÇOCUK SAĞLIĞI ve HASTALIKLARINA GENEL BAKIŞ, 2004

Eğitimin Amacı İnsan Yetiştirmektir (Kültürel Parametreler) (*Güvenç B. İnsan ve Kültür, 10. Basım, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2003'ten özetlenerek alınmış ve katkı yapılmıştır*)

Her canlı varlık geleceğinin oluşması için kendi varlığını sürdürecektir bireylerin/çocukların kendi yerine geçmesini ister. Bu hayvanlarda belirli fiziksel esaslar olması ötesinde, yavrulara bakan baba ve onları koruyup gözeticek durumlar öne çıkmaktadır. Empati burada kendi yavrusunu, yetişeni doğrudan kabul etmesi ile oluşmasıdır. Bir Fenerbahçe takımını tutan kişi, ailesinin aynı takımı tutması istenir, bekler ve bunun için zorlar. Ancak ilke olarak “*Ben, sporcunun ahlaklı ve çevik olanı severim, isterim*” yapısında olan için, takım temel olamaz. Kültürel yapı, etik ve iyilik ve güzellikler üzerine olmaktadır. Bu yaklaşım da farklı bir kültürel yapıyı göstermektedir.

İnsan topluluklarında eğitimin amacı kültürel yapılara göre değişmektedir.

İnsanın İncelenmesi (Sosyal Antropoloji/Kültürel irdeleme)

Klasik tip eğitim veya daha doğru tanımlama ile öğretim kültürel parametreleri öğretmeye ve bireyin bu parametreler ile bütünleştirilmesi esas alınmaktadır. Bu durumda kültürel parametreler üzerinde durulması gerekmektedir.

Kültürü inceleyen bilim sosyal antropolojidir. İnsanı inceleyen bilimler başlıca; A) Tarih, B) Sosyoloji ve C) Biyolojidir. Bu bilimlerle ortak paydayı paylaşan bilim antropolojidir. A) Tarih ve biyolojik paydada bütünleşen; fizik antropoloji, B) Tarih ve sosyoloji ile bütünleşen antropoloji; etnoloji, C) Sosyoloji ile biyolojik olarak ortaklık kuran antropolojiye de sosyal antropoloji denilmektedir.

Sosyal antropoloji bilime göre yaklaşımlar temel alınmalıdır. Başlıca parametreler şunlardır; Eski tanımlamada: aile, kaynaklar, çevre, eğitim, inanışlar (din), devlet, insan, sanat ve teknoloji ele alınırken, Britannica Ansiklopedisinde insanları bir arada tutan davranışlar boyutu içinde; dil, fikirler, inanışlar, gelenekler, semboller, kurumlar, araçlar/kaynaklar, teknikler, sanat, tutum ve seremonileri temel noktalar olarak belirler. Burada daha basitleştirme açısından 5 hususu temel olarak irdelemektedirim. Bunlar;

Kültür Parametreleri

- Sosyal Organizasyon
- Ekonomik sistem (& çevresel etkenler)
- Eğitim
- İnanışlar ve yönetim
- Gelenek ve hukuk sistemi

Her toplum kendi içinde özgün olsa bile, bazı benzerlikler gösterirler. Buğday yetiştiren toplumlarda hamur işleri ve buna bağlı teknik gelişmişken, mısır üretenlerde hamur oluşamayacağı için, pasta benzeri beslenme öne çıkmaktadır. Bu açıdan İnka ve Maya medeniyeler Karadeniz Halkına benzer yapı içinde iken, Meksika toplumu, Orta Anadolu'ya benzer yapı içindedir. Kültür kavramı içine alınabilecek öğeler başka şekilde de özetlenebilmektedir.

Kültürdeki Ana Öğeler

- Aile, soy, akrabalık: Sosyal ve insanı bilimler
- Sağlık ve hastalıklar: Tıp ve sağlık bilimleri
- Sanat, bilgi ve eğitim: Estetik, güzel sanatlar ve eğitim bilimi
- Yerleşme yerleri: Ekolojik, çevre bilimi, coğrafya ve yer bilimi

- Üretim ve tüketim: Ekonomi ve teknoloji
- Din, devlet ve yönetim: Sosyoloji, yönetim bilimi ve sosyal antropoloji
- İnsanlar, birey: biyoloji, psikoloji
- Kaynaklar, töreler: Tarih, etnoloji, insani bilimler ve bütünleştirilen dil.

Kültürel içerikteki değişkenlerin eğitim bilimiyle ilişkisi olmaktadır. Başlıcaları:

Kültür piramidindeki değişkenlerin eğitimle ilişkisi

- İnsan-toplum: İnsanın toplumsal yapısı; sosyal psikoloji
- İnsan-eğitim: neler ve nasıl öğrenilmektedir; eğitim psikolojisi
- Toplum-eğitim: neler ve nasıl öğretilmektedir; eğitim sosyolojisi
- Toplum-içerik: kapsamın genişliği; kültür sosyolojisi
- İçerik-eğitim: eğitim ve kültür etkileşimi; eğitim antropolojisi
- İçerik*insan: kimlik, kişilik; kültürdeki kişilik

Hekimler insanları sadece bedensel ve ruhsal olarak ele almalarının ötesinde, kültürel varlıklarını da irdelemeleri gerekmektedir. Bu açıdan hekimlik yaklaşımları içinde hekimlerin kültürel yapıları göre yaklaşım örneklerinin sunulması gerekli kılınmaktadır. Hekim bu açıdan olayı bir kültüre göre değil, insana, insanlığa göre yapılandırmalı ve kültürlere saygıyı bireyin hakkının üstüne çıkarmamalıdır.

Bu tanılamalar aşağıda sunulmaktadır.

B. Güvenç, yeni bir sınıflama örneği getirmemektedir. Tarihsel gelişim süreci içinde kültürler tarafımdan başlıca 5 tipe ayrılmıştır. Kanımızca gelecek kültür yapılanması da eklenmelidir. Bu durumda 6 tip yapı sunulabilir.

Kültür Tipleri

- **Avcılık - Göçebelik Kültürü**
- **Tarım Kültürü**
- **Endüstri Kültürü**
- **İleri teknoloji Kültürü**
- **Bilişim Kültürü**
- **Gelecek Kültürel Yapı (Etik ve Estetik)**

Ekonomi/Endüstri gruplandırmasında; 1.0: ilk sanayi devrimi kaynağı su ve buhar iken, 2.0: elektrik enerjisi, 3.0: dijital devrim iken, 4.0 akıllı makineler, suni zekâ kapasitesi ile çalışanlar, otomatlardır.

Endüstri boyutunun gruplanması şeklinde ele alınmalı, kültürel boyut ise daha geniş, insanın var olması ile öne çıkarılmalıdır.

İnsanın yaşamında önemli yer tutan ve toplumsal yapısını değiştiren başlıca gelişmeler şunlardır. Bu faktörler kültürel yapının tanımlanmasında esas alınmıştır.

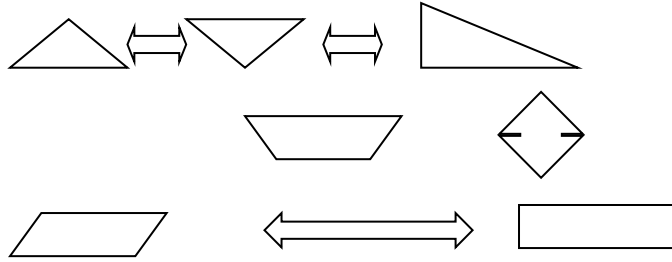
- Ateşin kullanılmaya başlaması:** Doğa ile mücadelenin tersine döndürülmesidir. Bu sayede doğaya karşı üstünlük kurulmuş ve soğuk alanlarda da yerleşim sağlanmıştır. Mağara veya buna benzer toplulukların oluşması ile konuşma, ilkel sanat ve karşılıklı etkileşimler, ortak yemek yeme adedi başlamıştır. Halen aile temelini ifadesi olarak, ocak, tanışmak için yemeğe çıkarmak gibi adetler belirgindir. Düğünler ve toplantılarında temalarında ilkel gruplardaki unsurlar olduğu görülmektedir.
- Tarımın başlaması ve hayvanların evcilleştirilmesi:** Bitkilerin toplanmasından, hayvanların avlanmasından yetiştirilmesine geçiştir. Bu yerleşmeyi ve örf ve adetlerin oluşumunu belirginleştirir. Anlaşmak için aynı dili ve aynı temaları kullanmaz zorunlu olmakta, daha önce avcılık becerisi iken, eğitim boyutu başlamaktadır.
- Sapanın kullanılması:** Masif üretimin yapılma işlemidir. Artık şehirleşme ve kabilelerin topluluklar olarak yaygınlaşması, dışa açılmaları ve medeniyetin genişlemesi, yayılması söz konusudur. Bu sayede artık belirli diller yaygınlaşmaktadır. Beceri kazanma eğitimi temeldir.

- D) **Makinenin güç olarak kullanılması, endüstri devrimidir:** Kara saptandan pulluğa geçiş, büyük toplumsal gücün ve endüstrinin oluşmasına neden olmuştur. Artık evreni ele geçirme boyutları başlamış ve Dünya savaşlarına zemin hazırlanmıştır.
- E) **Bilgisayarların bilişimde kullanılması:** Normal olarak bin işçi çalıştırılan fabrikalarda 200 yönetsel eleman gerekirken, bunu 1-2'ye indiren sistemattir. İmkânsız boyuttaki hesaplamayı otomatik hale getirip, üstün teknolojinin gelişmesini sağlamıştır. İleri teknoloji toplumdaki bilgi edinme ve kullanmayı toplumsal boyuta getirerek, farklı bir oluşumun gelişmesine neden olmuştur. Kaba güç değil, teknolojik güç öne çıkmıştır.
- F) **Etiksel yapı:** Toplumdaki bu sınırsız globalleşmeyi ve güç yönetimini dengeleyecek, etik ve estetiğin hâkim olacağı yeni bir dünya düzeninin oluşacağı düşünülmektedir. Yakıp yıkan değil, adalet ve insana saygı ve insanlı yapıların egemen olduğu toplumlar öne çıkacaktır. Bu halen arzu edilen ama tam tersi yaşanan bir zamanı göstermektedir.

Kültür Etkileşimi ve Değişimleri

Her toplum veya topluluk çeşitli kültürel etkileşim altındadır. Bunlar: a) Kültürleme (enculturation = eğitim/sosyalizasyona), b) Kültürel yayılma (diffusion = maddi ve manevi değerlerin yayılması), c) Kültürleşme (acculturation = yeni katılımla karşılıklı değişim), d) Kültürlenme (culturation = etkileşim sonunda yeni yapılanma), e) Kültür şoku (culture shock = uyum sağlamadaki sorunlar), f) Zorla kültürleşme (trans culturation = zorla değişim), g) Kültürel özümseme (assimilation = kültürel egemenlik altına girmek), h) Kültürel değişme (cultural change = değişim).

Her toplum yukarıdaki sistemle az veya çok, yavaş veya hızlı olarak değişime uğrarlar. Bu değişim sürekli olduğundan fark edilmeyecek boyutta ise değişim tolere edilebilir. Ülkemizdeki gibi hızlı olursa, sosyal çalkantılar doğal olarak oluşmaktadır. Aşağıda bir yapı değişim örneği sunulmaktadır. Her kültürel yapının farklı özellikleri olacağı, farklı üçgen yapısı olacağı unutulmamalıdır.

Grafik 1-1: Kültür etkileşimleri ve kültür değişimleri (Üçgen kültür farklı üçgen yapıya geçerken kare ve dikdörtgen kültürle de değişim yaşanabilir)

Başlıca Kültür Tipleri ve Özellikleri şunlardır:

1. AVCILIK ve GÖÇEBE KÜLTÜRÜ: Burada insanlığın toplumsal olarak bilindiği 20 bin yıldır içinde olduğu bir yapı tanımlanmaktadır. Güç şartlarda kümeleşmiş, özellikle göçebe, yerleşmemiş toplumda, insanlar ortak paydaları paylaşmaktadırlar. Zamanımızda bu topluluğun sadece Afrika veya Amazonlarda olduğu düşünülmemelidir. Göçebe, hayvanları ile yayla ve ovalarda otlatan topluluklarla, çingene grupları tanımlanabilir. Göç durumunda olanlar, Avrupa'ya göçenler bu grup içinde değillerdir. Ancak, bazı gecekondular yaşamı, devamlı sabit yerleşim yok ise, bu grup içinde olabilir. Turist olan ve diğer bölgelere/ülkelere gezmeye gidenler bile aynı yapıya bürünebilirler. Doğayı ve ortamı önemsemeyip, çöpü etrafa atanlar ve zarar verenler üniversite mezunu, profesör bile olabileceği dikkatlerden kaçmamalıdır.

- **EMPATİ-EĞİTİM:** Yemek yenecek, gezilecek, uyunacak ve barınılacak yeri toplum/grup olarak sağlanmasıdır. Eğitimin anladığımız şekilde kavranması beklenmemelidir. Eğitim, hayatta kalmadır. Sokak çocuklarının içinde oldukları bağımsızlık duygusu, dışarının çağırısı insanları çekecektir. Çalma, güç kullanma gibi bireysel veya kümeleş davranışlar beklenmelidir. Belirli bir işte çalışabilmeleri zordur. Bağımsızlığı tercih ederler. Bu açıdan eğitim onlar için gereksizdir, turisttir, göçbedir, gelip geçicidir. EĞİTİM TEMEL BAZI DAVRANIŞLARIN AKTİF UYGULANABİLMESİ AMACIYLA PRATİK ÖĞRETMEK, ÖĞRENMEKTİR.

Empati: Aynı duygu ve düşünceleri paylaşılmasıdır. Gruba ucuzluk, indirim ve yaşamasını kolaylıklar sağlama ile oluşmaktadır. Empati duymak zordur, bir Afrika kökenli (zenci), Kafkas kökenli (beyaz), bir beyaz ise zenciye kabul etmesi zordur. Gruplara göre zenci ve beyaz demek hakarete bile girmektedir. Fenerbahçeli olan bir Galatasaraylı nasıl kabul edilebilir?

2. TARIM-GELENEK-KURUM KÜLTÜRÜ: Yerleşik yapıya geçme ile oluşmaktadır, bir dairede işe başladığımızda o kurum/kurulun elemanı olmanız beklenir. Sosyal yaşam olarak farklıdır, o kurumun kültürü, adetleri, örf ve geleneklerine sahip olmanız gerekir.

- **EMPATİ-EĞİTİM:** Eğitimin temel amacı eski kültürel yapı, örf ve adetlerin öğrenilmesidir. Tipik bir memur yetiştirme zihniyeti hakimdir. Doğrular ve yanlışlar vardır ve tartışılmaz. Diploma geçerlidir. Eğitim tüm topluma yönelik değil, belirli bir kesimi kapsar. Herkes eğitim almamalıdır. Tüm bireyler eğitilirse toplumun dengesi değişecektir. Eğitimde de kastlar vardır. En üst eğitilenler, daha az eğitilenler, işi yapanlar şeklinde gruplanırlar. İdarecilerin eğitim alması pek gerekmez. Onlar kendilerini doğal eğitilmiş olarak görebilirler. İlköğretim tarzında toplumun örf, adet ve geleneklerini öğrenmek yeterlidir. **EĞİTİM KLASİK TARZDA BİLGİ ÖĞRETMEKTİR.**

Empati: Kurumuna hizmet etmek, kurumun dediklerini yapmak ve ona bağlılık ancak empati olabilir. Farklı kurum adedi ile örnek ve benimsemek dışlanma ve hatta inanç boyutu ile inkârcı, hain ilanına bile neden olabilir. Kabile boyutu yerine kurum boyutu öne çıkmıştır

3. ENDÜSTRİ KÜLTÜRÜ: Burada para ve sermayenin çalışma veya teknolojiye yönelik kayması ile emir komuta zinciri bozulmuştur. Aristokrasi, işçi ve yönetici yapısı oluşturulabilmiş olsa, tarım kültürünün ikiz kardeşi oluşturulacaktır. Ancak bu sağlanamadığından yapı çok farklı değişmiştir. Sermaye ile işçi ayrılmış ve buna orta tabaka gibi farklı gruplar ile ayrışma olmuştur. Mahalleler farklılaşmış ve mahalle kültürü varlık için geçerli kabul edilmektedir.

- **EMPATİ-EĞİTİM:** En önemli dönemini yaşamaktadır, var olmak için maddi boyut veya eğitilerek bir beceri, bir diploma gereklidir. Bilgi, akli kullanmak değil, protokollere uymak, temel unsur haline gelmiştir. Öğrenmek, daha çok öğrenmek gerekmektedir. En eğitilmiş profesördür ve onun dedikleri yapılmalıdır. **EĞİTİM BİLGİ ve DİPLOMA SAHİBİ OLMAKTIR.**

Empati: Aynı duygu ve düşünceleri paylaşılması olamaz, bilen ile bilmeyen ayrılmalıdır ve bilmeyen bilene empati yapmalıdır. Amir ise uyulması gerektirir. Halen birçok kitap, yayın ve literatürler bu yaklaşım ile yazılmaktadır. Araştıran ve yayın yapan bilendir, ona uyum esastır.

4. YÜKSEK TEKNOLOJİ KÜLTÜRÜ: Burada bilimdeki gelişmeler ile teknoloji yüksek teknolojiye dönmesi, insan faktörü yerine robotların kullanılması ve artık üstün düzeyde ve amaca yönelik eğitimin gerekliliği ortaya çıkması ile bilgi ve diploma yeterli olmamaya başlamıştır. Kişiler daha fazla teknoloji kullanarak taniya gitmeye başlamıştır. Laboratuvar sonuçları hekimleri yönlendirmeye başlamış ve mühendis hekimliği ortaya çıkmıştır. 4.0 Endüstri dönemi başlamıştır. Artık tek başına radyoloji değil, yüksek teknoloji tetkikler MRI önemlidir. Tetkikler ile tanılar da sunulmaktadır. Bir ayağın kırık olması röntgen ile konulmaz, kırık klinik vardır, radyoloji onun boyutunu, tipini ve oluşumunu gösterir. Klinik periost reaksiyonu var ise, kırık denilmese bile, kırık gibi klinik yaklaşım gereklidir.

- **EMPATİ-EĞİTİM:** Birey artık yüksek teknolojiyi bilen ve kullanan olmalıdır. Yüksek düzeyde hedefe özgü eğitim amaçlanmıştır. **HACETTEPE EĞİTİM METODUNUN OLUŞUMU YÜKSEK TEKNOLOJİYİ ÖĞRETME AMACINI GÜDEN YAPIDADIR.** Bu yaklaşımı ile Hacettepe Üniversitesi Ülkemizde belirli bir düzey oluşturmuştur. Hacettepe daha sonra bu yapısal misyonu yerine klasik yapıya dönmüştür. 1970 yıllarında karbon 14 deneyleri ve hayvan (civciv ve sıçan) hormon laboratuvarları yapılırken zamanımızda statik ders anlatımı ön plandadır. Şu anda bu yaklaşım vakıf üniversitelerine kaymıştır. Aktif eğitim tartışılır ve kısmen uygulanır olmuştur. Çünkü, eğitim, daha iyi eğitim, üstün eğitim, çağdaş eğitim kavramları birbirleri ile çatışmaya başlamış, hedef uygulamaya yönelik olması gerekirken, eğitim metodolojisi ön plana çıkmıştır. Ben şu davranışı kazandırıyorum yerine, ben şunları eğitiyorum (?) denilmeye başlanmıştır. Aktif eğitim bir araç değil, amaç olarak ortaya çıkmaktadır. Yapılan işlevin öğretim olmasına karşılık, öğretim kelimesinin ortadan kalktığı, eğitim kelimesinin kullanıldığı görülmektedir.

Empati: Aynı duygu ve düşünceleri paylaşılması değil, yüksek teknoloji kabul esastır. Amir hüküm tetkik sonucudur, klinik bakış açısı giderek zayıflamaktadır. Empatiyi cihaz yapmalıdır ki bu imkânsız olduğu belirgindir. Ayağında kırık yok ise, ağrısı için ilaç vermek bile gereksiz olmaktadır.

5. ETİK-BİREY HAKLARI KÜLTÜRÜ: Aile yapısında birey ve birey merkezli davranışlar ön plana çıkmıştır. Artık aile kavramı yerine bireyin sosyal yapıda yeri değerlendirilmektedir. Birey hakları önem kazanmıştır. Etik kurullar bireylerin haklarını korumak üzere gelişmişlerdir. Yasalar ve standartlar yerine bireylerin mutluluğu ve bireye göre yapılandırma öne çıkmıştır. Zarar ve haklar ön plana çıkmıştır. Amerika'da genç bayanların %25'i evlenmeden çocuk sahibi olmakta ve bu oran %66 oranına çıkmakta, çocuğun babası ile yaşamını paylaşmaktadır. Nikahsız ama aile kavramı gelişmekte ve sosyal yapı bu durumları hukuksal hak kapsamına almaktadır.

- **EMPATİ-EĞİTİM:** Eğitim veren tüm kuruluşlar bu hızlı yapısal değişim içinde halen bocalamaktadırlar. Belirli bir bilgisayar lisansı veya programını öğretmenin amaç olduğunu sanmaktadırlar. Bunlar amaçtır. **EĞİTİM VERİ ANALİZİ VE SENTEZİNİN ÖĞRETİLMESİ VE KULLANDIRILMASINA DAYANDIRILMALIDIR.** Aktif eğitim yerine uygulamalı aktif eğitim (mesleki beceriler kazandırma) ön

plana çıkmaktadır. Aktif eğitim hedeflenen bir eğitim, amaç olamaz. Eğitim araç ise, sadece aktif eğitim değil, eğitimin tüm metotları kullanılmalıdır. Bu açıdan sadece tek tip yaklaşım ile hedefe varılmaz.

Empati: Aynı duygu ve düşünceleri paylaşılması gereklidir, bireyin bakış açısı ile olgu/durum irdelenmelidir. Bir ayağın kırık olması röntgen ile tanı net konulmaz, kırık klinik vardır, radyoloji onun boyutunu, tipini ve oluşumunu gösterir. Klinik periost reaksiyonu var ise, kırık denilirse bile, kırık gibi klinik yaklaşım gereklidir. Ağrı var ise, radyolojik kırık olmasa bile, 3-4 hafta sonra röntgende gözlemlenebilir ve sanki kırık var gibi atel almak uygundur. Hiç olmaz ise stabilizasyon ile ağrı ve sorun yatıştırılır.

Tedavi etmek değil, insana insancıl yaklaşım temeldir.

Öğrenim ve Eğitimin temeli etik boyutlu empati yapmak olmalıdır

Öğrenme; önceden saptanmış amaçlara en etkili biçimde ulaşma girişimi olarak tanımlayabiliriz. Hekimde, hasta olmasa da bir bebeğin beslenmesi dahil birçok işlevi etkin olarak uygulanmasını istediği durumlarda, bireye, aileye ve topluma kazandırma çabası içinde olmalıdır. Bir bakıma yaptığı işlev, öğretmenlik işlevinin tanımına uymaktadır. Tedavi işlevlerinin azalması ile öğretmenlik uğraşları artmaktadır. Bunun için iletişimin başarılı olma gerekliliği unutulmamalıdır.

Öğrenme ile alakalı bazı notları gözden geçirmek gerekmektedir. Bunlar; öğrenme ilkeleri, program geliştirme, öğretim yöntemleri, öğretme teknikleri, eğitim hedeflemesi, öğretim etkinliklerini planlamadır. Bir öğretmen dersten önce bu konularda öğrencilerle uyum sağlamalı, bir bakıma eğitsel anlaşma yapmalıdır. Her öğretmen anlatacağı konu ile öğrencinin almak istediklerini aynı boyuta getirmelidir. İlgi çekme, arzulananı alma, moral ve destek bulma önemli bir faktördür. Her bir ders müşteri ve pazarlayan arasındaki bir anlaşma/sözleşmedir.

Müşteri memnuniyeti temel olan ekonomik hedeftir. Müşteri memnuniyeti sunulan değil, alan, kullananın memnuniyetidir ve kalite kavramında en üst düzey olarak ele alınır. Müşteri memnuniyeti kavramı, empati yapmak olarak değerlendirilebilir.

Eğitim/Öğretimde aşamalar

Eğitim/öğrenmede belirli sistematik boyutlar değerlendirmelidir. Bunlar

- İlkeler
- Program geliştirme
- Yöntemler
- Teknikler
- Hedefler
- Etkinlik Planlama

ÖĞRENME/EĞİTİM İLKELERİ

- **Birey en iyi kendi yaptığıyla öğrenir:** öğretmen ders anlatırken en iyi kendisi, ders veren hoca öğrenir.
- **Tekrarlama, beceri kazanmada etkindir:** ders tekrarı bıktırırken, uygulamada/beceri kazanmada gereklidir.
- **Doğru davranışlar pekiştirilmelidir:** başarmanın yanında, tutum belirlenmelidir.
- **Motivasyon (pozitif-negatif uyarılar) önemli rol oynar:** sevgi doğurur, nefret sonu gerekli kılar, dayak/cezalama ile hemen kazanılan, nefretle unutulur ve yapılmak istenmez. Sevgi ile kazanılan geliştirilirler.
- **Bilgi organizasyonu:** rastgele hedef bulunmaz, amaç belirlenir, hedef tam olmasa bile kısmen öğretimle ulaşılabilir.
- **Anlayarak, kavrayarak öğrenme, ezberleme değil:** ezberle kazanılan 2-8 saat sonra hatırlanması %10'lara inmekte ve ayrıca düşünme işlevini, insanlık temelinin ortadan kaldırmaktadır.
- **Öğrenme ve yaşantı ilişkisinin kurulması:** benlikle bütünleşmeyenler anlamını ve inandırıcılığını yitirirler.
- **Öğrenci geri bildirim:** aynada kendimi görmek gibi öğrenci bakışı ile değerlendirmede öğretim/eğitimde yapılması şarttır. Anlatılan değil, kazandırılan önemlidir.
- **Bir amacın, hedefin olması:** bisiklete binme ile kayak kaymak öğrenilemez. Amaç ve hedef birbirlerini tutmalıdır.
- **Amaçların öğrenciye göre saptanması:** ayağı olmayan kişiye kayak kayması öğretilemez ve öğretilmemelidir. Nefret duyulan bir şey öğretilerek sonuç alınmaz.
- **Yeni öğretilerle eskiler arasında bağ kurulması:** yaptığıyla öğrenir, geçmişte ve arzu ile istediği boyuta göre eğitilmelidir.
- **Öğrencinin yetenekleri:** müzik kulağı olmayan, alet çalamayan kişinin müzisyen olarak yetiştirilmesi anlamsızdır.
- **Öğrencinin, kaygısı, cesareti, teşvik alması:** her çocuk yürümeden önce emekler ve tay durur. Desteklenmez ise düşmeden korktuğu için yürümek istemeyebilir, yürümesi gecikir.
- **Öğrenci grup yapısı:** insanlar toplumda yaşar, birbirlerini uyarır, destekler veya tersini yaparlar. Birlikten güç doğduğu veya birbirlerini tökezlettikleri unutulmamalıdır.

PROGRAM GELİŞTİRME

- **AMAÇ: Neden, Niçin?** öğretmenin amacı çoğu kez bilgiyi vermektir. Öğrencinin kendisinden öğrenmesi beklenir. Bu yaklaşımda eğitimlik tartışmalıdır. Ben neden İngilizce öğreniyorum sorgusu çoktur. Öğreniyorsa, kendisinin en üst düzeyde bilmesi gerektiği imajı ile bireyler korkmakta ve kaçınmaktadırlar. Sokakta ve kullanılan İngilizce öğrenme ile Türkiye’de sınıf geçilemez.
- **İÇERİK: Ne öğretelim, program nasıl olmalı?** sıklıkla anlatmaya temel alınacak ders kitabı akla gelmektedir. Bireyin alabileceği içerik önemsenmelidir, kitaptaki bilgiler olmamalıdır.
- **ÖĞRENME-ÖĞRETME SÜREÇLERİ: Nasıl?** öğrenmenin alacağı süreç, kavramanın oluşması için bireyin ve metodun durumu önem kazanmaktadır. Dört yaşındaki bir çocuk, dün, bugün ve yarın kelimesini kullanır ama anlamını bilemez.
- **DEĞERLENDİRMELER: Ne kadar?** öğrenilecek konular kime ne kadar olmalıdır. Yatay ve dikey düzey oluşturulmalıdır. Hesap cetvelini ezberletmenin anlamsız olduğu için eğitimden kaldırılmalıdır. Kümeleşme ile eğitim temel alınmaktadır.

ÖĞRETİM/EĞİTİM YÖNTEMLERİ

- **Anlatma yöntemi (öğretmen merkezli):** öğretmenin öne çıktığı yöntemdir. Öğretmen tüm eğitsel yöntemleri öğrencilere göre kullanmalı, tiyatro gibi eğitsel oyun oynamalıdır.
- **Tartışma yöntemi (Öğrenci-öğretmen etkileşimleri):** öğrencinin konuya girebilmesi için sorgular yapılmalı ve etkin iletişim ortamı yaratılmalıdır.
- **Örnek olay yöntemi (Öğrenci merkezli olgu sunumu):** öğretimde sanal veya gerçek olgu ile amaç bütünleştirilmeli ve sadece tek taraflı konu işleme değil, problem çözme temelli yaklaşım, çoklu entegrasyonla sağlanmalıdır.
- **Gösterip-yaptırma (Öğretmen ve sonra öğrenci merkezli):** gösterim yerine öğrencinin oynaması, eğitsel uygulama içinde olması öğrenmeyi oldukça arttırmaktadır
- **Problem çözme yöntemi (Öğrenci merkezli):** problemi çözerken yukarıdaki yöntemleri de kullanmalı, örümcek ağı yöntemi kullanılmalıdır.
- **Bireysel çalışma yöntemi (Öğrenci merkezli):** öğrenci bireysel çalışmadan, kendi başına beceri kazanmadan, bisiklete binemez, kayamaz.
- **Tuning/Uyarlama-ayarlama:** Her bireye göre tüm eğitim metodlarının karma uygulanmasıdır.

ÖĞRENME/EĞİTİM TEKNİKLERİ

A) GRUPLA

1. **Beyin fırtınası:** öğretmen/eğitici toplumun dikkatini çekmek ve devamını sağlamak için dramatik yaklaşımlar yapmalıdır. Bu bağırma, kızma veya tahrik etme şeklinde olmamalıdır.
2. **Gösteri:** öğretmen dersin bir gösteri/tiyatro olduğunu anlamalıdır.
3. **Soru-cevap:** öğrenciyi derse sokmak ve derste eğitim yardımcısı olmasını sağlamak için kullanılabilir. Öğrencinin cevaplayamayacağı veya dersin bilgi sorgusu olmamalı, düşünce ve görüşleri kapsayabilecekler olmalıdır.
4. **Drama ve rol yapma:** öğretmen öğrencilerle sanal veya ortak sorumlulukla uygulamalar yaparsa daha iyi öğrenebilir. Bu öğrenci kadar öğretmen içinde geçerlidir.
5. **Benzetim:** öğrenilmiş olan konularla bağlantı kurulursa, temel tıp bilimleri ile desteklenme yapılırsa konuların daha iyi kavrandığı görülecektir.
6. **İkili grup çalışmaları:** öğretmen ikili çalışmalarla öğrencileri öğretici, öğretmen yardımcısı rolüne yükseltmektedir.
7. **Mikro öğretim:** öğretmen her bir öğrencisi ile tek tek uğraşması, eğitimi arttırmaktadır.
8. **Eğitsel oyunlar:** öğretmen çocuklarda oyun oynama gibi, konuları sevdiren ve oyun rollerine taşıdığında, benimseme, kabul etme ve anlama oranı yükselmektedir.

B) BİREYSEL

1. **Bireyselleştirilmiş öğretim:** öğretmen her öğrenciye göre onun eğitsel durumuna göre yaklaşım yapması ile öğrenim artmaktadır. Ancak, öğretmen öğrenciyi çözmüş olmalıdır. Bu sıklıkla özürülü çocuklarda sıklıkla uygulanır.
2. **Programlı öğretim:** öğretmen bireyin ulaşacağı hedefler açısından da program yapmalıdır.
3. **Bilgisayar destekli öğretim:** bilgisayarlar birçok yöntemi kullanma olanağı vermesi, metodları bireyselleştirmesi ve bilgiye ulaşma ve kullanma kolaylığı nedeniyle etkin kullanıldığında faydalıdır. Bilgi verip, öğrencinin anlamasını zorlaştırması ile ters etkileşim yapacaklardır.

EĞİTİM HEDEFLERİ

İstenilen yönde davranış/uygulamanın değişim ORANI

- **HATIRLANMA**
  - 1) **Okuduklarının %10:** öğretmen klasik derste bir bakıma okuma yapmaktadır.
  - 2) **Duyduklarının %20:** öğretmen ders anlatırken beni duymakta ve eğitsel oranı daha yüksektir hatasına kapılabilir. Kalp sesini duyma ve analiz etme kastedilmektedir.
  - 3) **Gördüklerinin %30:** öğretmen hastayı gösterebilir, ama kavratılmadığı sürece gösterilmiş olamayacaktır.
  - 4) **Görüp duyduklarının %50:** öğretmen laboratuvar şartlarında hem mikroskoptan gösterip hem de anlatması ile sağlanan yöntemdir. Akılda kalma hedefi, en fazla kalacak aran, verilenin yarısıdır.
  - 5) **Görüp, işitip, söylediklerinin %80:** öğretmen gibi öğrencide eğitim yapmaya başlarsa hatırlanma oranı oldukça artmaktadır.
  - 6) **Görüp, işitip, dokunup, söylediklerinin %90:** beceri kazanmada ve aktif tanımlamada mutlaka temas unsuru, yemekte tatma, bisiklete binme olmalıdır.
- **BİLGİ:** hedefe ulaştırmayan bilgi faydalı olmadığı gibi, zararları da olabilir.
- **KAVRAMA:** bakma ile görme aynı olmadığı gibi, kavrama olayı benimsemeden, empati yapmadan gerçekleşemez. Kavradığını sanma yargısı getirir ki bu etkin iletişimi bozan en önemli unsurlardandır.
- **UYGULAMA:** beceri uygulanmadan öğrenilemez. Bisiklet binmeden kavranamaz ve tecrübe kazanmak için sadece binmek değil, özel eğitilmek gerekir.
- **ANALİZ:** yapılan işin analizi yapılmadan doğru/yanlış, gerçek/sanal yargısına varılamaz.
- **SENTEZ:** öğretmen analizi bir senteze, sonuca varmak için yapmalıdır. Sonuçsuz değerlendirme, sınavda not vermeye benzer.
- **DEĞERLENDİRME (Bilgi, beceri ve tutum):** öğretmen 0-100 arasında puan verirken, bireyin düzeyini tanımlamaktadır. 30 altı tekrarı, 30-50 özel desteği, 50-60 sınırdaki olduğu, 70 yeterli olduğu, 80 üstü ve hatta 90 üstü başarı ya bireyin üstün başarısı ya daha önce eğitildiği veya öğretmenin yetersizliğini gösterir.

ÖĞRETİM ETKİNLİKLERİNİ PLANLAMA

- **Hazırlık (motivasyon sağlama):** öğretmen her öğrenci grubuna anlatacağı veya hedeflediği konuları önceden saptamalıdır. Her ders aynı olamaz, çünkü öğrenci grubu değişmektedir.
- **Sunu:** öğretmen sunusunu bir tiyatro gibi yapmalıdır. Tüm eğitsel metotları kullanmalıdır.
- **Uygulama (ilişkilendirme, beceri geliştirilmesi, araştırma ve kendini geliştirme):** öğretmen uygulamada hatırlanma hedefi yüksek, katkıda bulunacak yaklaşım içinde olmalıdır.
- **Değerlendirme (analiz, sentez ve konunun geliştirilmesi):** öğretmen değerlendirmeyi tek düze değil, olgu bazında karşılıklı etkileşimli örümcek ağı sistematiğinde yapmalıdır.
- **Pekiştirme (kalıcılığı arttırma ve becerinin geliştirilmesi):** öğretmen kazanılanları pekiştirmediği, bir lisan kullanıp, geliştirilmediği sürece ana lisanın bile olsa, unutulmaya mahkûmdur.

Yukarıdaki yaklaşımlardan da anlaşılacağı gibi, öğretmenlik bir meslektir. Öğretmenlere tıp bilimi, doktorluğu öğretmek yerine, doktorlardan öğretmen yetiştirmek daha anlamlı olmaktadır. Bu açıdan temel ilköğretim yaklaşımı dışında, meslektekileri özel öğretmenlik bilimi ile yetiştirerek öğretmen yapılmaktadır.

Yorum

Bir anne-baba, aile/anneanne-babanne ve hatta dedeye eğitim yapılması için öncelikle bebeğin kabulü gereklidir. Otistik yapıdaki bir bebeğin aile tarafından kabulü, özellikle büyükbaba ve nine tarafından çok zor olduğu belirtilmektedir.

Empati: eş duyu, duygudaşlık ise, eğitici kendi duygusuna gelmesini istemesi, beklemesi ve bunun için çabalaması ile empati oluşmaz. Empatinin temeli birey, eğitilen ve onun kültürel ve duygusal boyutu önemlidir. Eğitici eğitilenin de kendisi ve hatta daha fazla hakka sahip olduğunu kabul etmeden, empati kelimesi anlamsız olmaktadır.

ÖĞRETMENLİK MESLEĞİ EVRELERİ-Empati kazanma boyutu

Öğretmen olarak hemen öğrenci karşısına çıkmadan önce temel öğretmenlik bilgilerinin ve uygulamaların alınması gerekmektedir. Zamanımızda akademik açıdan bu yaklaşımın olmadığı, doğrudan ders verilmeye başlandığı ve olaylar mektepli değil, alaylı olarak öğrenildiği gözlemlenmektedir.

Evre 0: Kuluçka, preparation, hazırlanma dönemi

Bir hekim ilacı yazıp hastaya açıklamalarda bulunduğu bir bakıma eğitim yaptığının bilincinde olmalıdır. Bu yaklaşımla öğretmen adayı, pedagojik formasyon almakta, öğrenme ile eğitimin farklılığını ve bunun bir uğraşı olduğunun farkına varması gerekir.

Empati: eş duyu, duygudaşlık oluşabilmesi için, eğitici birey hakkı ve etik ilkeler konusunda sadece bilgi alması değil, bunları yaşamasını da öğrenmelidir. Bunları algılamayanların eğitici olmaması daha yararlıdır.

Evre 1: Hoca merkezli, self-centered, doğrudan bilgi aktarımı

Klasik ders anlatma yaklaşımıdır. Tüm öğrenme boyutu öğretmenin yeteneklerine dayanmaktadır. Öğretmen klasik olarak sınırlı sayıda bilgi verdiğinde ve anlaşılır şekilde anlatım ve hikayelerle vurgulama yaptığında öğrenciler arasında sevilen hoca olacaktır. Tüm bu çabalarındaki hatırlanma hedefinin %10'larda kalacağı, maksimum %30 olacağını unutmamalıdır. Kısaca %80-90 çaba boşa gidecektir. Öğrencileri kendi başına öğrenme becerilerini kazandırır ve motivasyon verirse başarısı katlanabilecektir. Sert hoca olması durumunda, öğrenciler korkarak çalışacak, ama hatırlanma süreci %10'ların altına inecektir.

Empati: eş duyu, duygudaşlık, klasik hoca merkezli eğitimde gözlenmez. Hoca öğrencinin kendisi gibi olmasını bekler.

Evre 2: Konu merkezli, subject centered

Hoca bilginin daha fazla öğrenilmesi gerekliliği kaygısı ile, daha fazla bilgi aktarımı içine girerse, hocalık işlevlerine zaman ayıramayacak, sadece konu anlatan, kitabı veya kitaplardan, literatürlerden veri aktaran olacaktır. Öğrencilerin başarısı düşecek, daha fazla zorlama ve sonuçta öğrenci çökecektir.

Komitelerde konular temelinde bilgi aktarımı ve bunları öğrencilerin kendilerinin sentezlemesi planlandığından, öğrenci karşısında hoca değil, bilgi veren kişiler bulacaktır. Öğrenci hocasını tanıyamayabilecektir. Suçlu öğrenci ve daha önceki hocalar olacaktır. Bir konuyu bile anlatamamışlardır. Kendisinden sonra gelende yine suçlayacaktır. Sınavlar, sınavlar ama sonuçta öğrenciler kayak kaymasını bilemeyeceklerdir.

Empati: eş duyu, duygudaşlık kurulamaz, çünkü konularda duygu gibi bir boyut olmaz, olması da beklenmez.

Evre 3: Pasif öğrenci merkezli

Öğrencilerin taraf olduğu ve temelini onlar olduğu anlaşılmaya başlayacak ve öğrenciye eğilim başlayacaktır.

Öğrencilere kitap verme, çalışma zamanı sağlama ile başarı arttırılamayacağı anlaşılacaktır. Tıp öğrencilerinde günde 1-1,5 saatten daha fazla, özellikle 3 saat okul dışı çalışma yapanlarda belirgin başarısızlık gözlenmiştir. İstirahat, motivasyon önemlidir, ama hatırlanma oranını %30-50'nin üstüne çıkaramaz.

Empati: eş duyu, duygudaşlık olması için, öğrencinin kişisel sıfatları olmalıdır, ki arzu edilen, eğitimde belirtilenler bunlar olamaz. Çok güzel ders anlattı, ama ne anlattığımı bilmiyorum sözü bu yaklaşıma uygundur.

Evre 4: Aktif öğrenci merkezli

Öğrenciler eğitime katılmaya başlamış, öğretmen yardımcısı, seminer, ders hazırlayan rollerini üstlenmişlerdir. Ancak, öğretmenin yerini öğrenci alır, kitabı öğretmen yerine öğrenci okursa, sonuç çok parlak olmayacaktır.

Empati: eş duyu, duygudaşlık anlam olarak eğitime hoca işlevini ve o duyguyu kazanır. Amaç ise eğiticinin eğitilen duygudaşlığına geçmesidir. Ters boyut oluşmaktadır.

Evre 5: Bağımsız öğrenci evresi

En iyi öğrenme öğretmektir mantığı ile olay öğrenciye bırakılmakta, onların kendi kendilerine eğitmeleri arzulanmaktadır. Ancak, öğrenciler yoğun bilgi bombardımanı altında neyi nasıl seçeceklerini bilemezler. Bu durumda temel ders kitapları, 3. sınıfta handbook, staj sınıflarında Current Diagnosis & Treatment, asistanlıkta Nelson tipi kitaplar önerilebilir.

Bu türün başarılı olması için, öğretmenin interaktif olarak devreye girmesi ve tüm çalışmalarını irdemesi gereklidir. Topluluğunda 6 kişilik olması, 7 kişilik gruplarda bağımsız bireylerin oluşabileceği unutulmamalıdır. Öğretmenin temeli; KARŞILIKLI (İnteraktif-Drama) YORUM ve TARTIŞMA YAPMASI, OLGU SUNUMU (Probleme dayalı-Problem Oriented) olması gerekir.

Empati: eş duyu, duygudaşlık için uzmanlaşmış ve bu konuda yetişmiş eğiticilere gereksinimleri vardır. Eğitilen, öğrenci bağımsız olsa da duygusallaşma işlevini yapamaz ve kazandıramaz.

Evre 6: AYARLI EĞİTİM (TUNİNG)

Tüm eğitim metodlarının öğrenciye göre uygulanması ve drama temelli aktif uygulanması hedeflenmektedir. Bireylerin bilgi eksikliği saptandığında klasik olsa bile eğitilmeleri gerekir.

Empati: eş duyu, duygudaşlık bu şekilde uygulamada sağlanabilir, çünkü olay ve olgu temelinde eğitim yapılmaktadır.

Eğitim, Öğrenimdeki Sorunlar

Eğitimdeki temel sorun iletişim bilimi ile bütünleştirilebilir. Etkin eğitim/öğretim yapabilmek için; eğitimi alacak olan kadar verecek olanda önemlidir. Hatta öğretmenlerin eğitimi öncelik taşımaktadır. Bundan sonra eğitim konusu, eğitim metodu ve bireyin anlayabileceği/kavrayabileceği boyuta getirilmesi gerekir.

ÖĞRETİM – İLETİŞİM SÜRECİ

- **Yapılmak istenenler (Verilmesi amaçlanan düşünceler):** Burada öğretmen tarafından verilmek istenen ve ulaşmak istenen hedefler tanımlanmalıdır. Bisiklet sürebilmek için kayak kayması öğretilemez.
- **Planlama (En uygun bakım metodunun seçilmesi):** Türkçe bilmeyen kişi ile konuşarak anlaşabilmeniz için, öncelikle onun bildiği dilde konuşmalısınız. Su içmek istediğiniz zaman size maden suyu getireceklerini göreceksiniz. Bu amaçla istediğinizi net tanımlamanız gerekir, bu amaçla da amaca yönelik kelimeleri bilmeniz gerekir.
- **Verilecek mesaj (Öğrenciye en uygunu):** Burada size değil, karşıdakinin kabul edebileceği mesajı vermelisiniz. Anlamsız veya ilgisini çekmeyen ve algılamasından uzak olanları söyleyerek sonuca varamazsınız.
- **Anlatım metodu ve aracı (Eğitim metodu):** Sağır olana görsel yolla ulaşabilir ve etkin eğitsel yol kurabilirsiniz.
- **Verilenleri alma (Öğretileni alma durumu):** Her verilen algılanamayabilir. Hatırlanma hedeflerinde klasik eğitimde ancak %30'lara ulaşabileceğini unutmayınız.
- **Anlatılanların çözümü (Mesajı anlamak):** Burada karşıdaki kişi neden söz ettiğinizi anlaması gerekir. Mors alfabesini bilebilirsiniz ama anlaşabilmek için karşıdakinin de bunu çözmesi gerekir. Hekimlerin medikal sözlerini anlamak imkânsız olabilir. Hatta yanlış anlaşılmaların oluşabildiği gözlenecektir.
- **Algılama ve iletişim başlangıca dönüşü (Yenile):** Burada eğitimin yaşam boyu sürdüğü dikkate alınarak, etkileşimler yinelenmeli ve yenilenerek sürmelidir.

Bu aşamalardaki herhangi bir sorunun eğitimde oluşacak aksamaların kaynağı olacaktır. Kısaca eğitim ve öğretimde çeşitli derecede başarısızlık oluşacaktır.

Burada bireyin çeşitli soruları nedeniyle algılamaması söz konusu olabilir. Bu konuya baktığımız zaman olayın nadir olmadığı gözlemlenmektedir.

Kronik hastalıkların kişisel sorunlarda öne çıkacağı dikkate alınabilir. Bu sorunlar genel hastalıklar yanında, uyum sorunları da dikkate alınır. Gelişimsel veya uyumsal bozukluklarında yüzde olarak ifade edilirken, diğer sorunların binde gözlemlendiği unutulmamalıdır. Genel davranışlarda uyum sorunları %36'ları bulmakta ve ilk sırada olmaktadır. Tıp Fakültelerinde ilk sınavlarda başarısızlığın %44-50 civarında olduğu dikkatlerden kaçmamalıdır.

4) Empati-Eş duyu

[https://www.turkcebilgi.com/empati_\(anlam%C4%B1\)](https://www.turkcebilgi.com/empati_(anlam%C4%B1))

Empati (Anlamı) nedir?

Kişinin başka bir kişinin istek ve duygularını anlayabilmesi, başka bir kimsenin halini kavrayabilmesi durumu. Kişinin kendisi başka bir bilincin yerine koyarak, söz konusu bilincin duygularını, isteklerini ve düşüncelerini, onun bu yaşantılarını o anda be etmeksizin anlayabilmesi yeten kişinin, kendi zihninde ya da içinde, bir kişinin rolünü kabul edip, benimsemesi hali.

Empati (Anlamı) hakkında bilgiler

Kişinin başka bir kişinin istek ve duygularını anlayabilmesi, başka bir kimsenin halini kavrayabilmesi durumu. Kişinin kendisi başka bir bilincin yerine koyarak, söz konusu bilincin duygularını, isteklerini ve düşüncelerini, onun bu yaşantılarını o anda be etmeksizin, anlayabilmesi yeten kişinin, kendi zihninde ya da içinde, bir kişinin rolünü kabul edip, benimsemesi hali.

5) Empati Nedir? Faydaları Nelerdir?

Ensar Türkoğlu. <http://www.bilgiustam.com/empati-nedir-faydalari-nelerdir/>

Günümüzün en fazla merak edilen ve hatta belki de en fazla ihtiyaç duyulan konularından biri de empati konusudur. Dilerseniz makalemizde empati nedir faydaları nelerdir hakkında detaylı olarak bilgiler sunalım. İnsanlar dünyaya geldiği anlardan itibaren bazı önemli duygular ile donatılmaktadır.

Bu önemli duygulardan biri de hiç kuşkusuz ki empati olgusudur. Empati olgusunun yalnızca yetişkinlerde bulunmadığını ayrıca dünyaya gelen bebekler de bu olgunun bulunabildiği yapılan bazı araştırmalar sonucunda tespit edilmiştir. Günümüzün en fazla ihtiyaç duyulan olgularından olan empatinin genel tanımlaması hakkında bilgiler sunalım.

Empati Nedir?

Empati; Eş duyum olarak da bilinmekle birlikte karşıdaki bireylerin tüm duygu ve davranışlarının tam anlamıyla motivasyonunu anlamak ve içselleştirmektir. Dolayısıyla empatiyi duygu ve düşüncelere tarafsız bir biçimde geçiş yapılabilmesi olarak da tanımlayabilmekteyiz.

Günümüz olumsuz koşullarının etkili olmasıyla birlikte çoğu zaman etkisini gösteremeyen empati olgusu beraberinde insan ve toplum içi ilişkilerin de önemli düzeyde bozulmasına neden olabilmektedir.

Tamamen bir insani olgu niteliğine sahip olan empati olgusu günümüzde yeteri kadar önem görmediğinden dolayı beraberinde bencilleşme olgusunun da meydana gelmesine neden olabilmektedir.

Zıt anlamının antipati olduğu empati olgusu hakkında yapılan diğer bir araştırmaya göre ise bu önemli olgunun daha çok kişisel ve karakteristik gelişiminin kusursuz olarak gelişen bireylerde yoğun olarak görülebildiği tespit edilmiştir.

Empati Nasıl Kurulabilir?

Empatinin tam anlamıyla kusursuz olarak kurulabilmesi için ilk olarak 3 ana kurala uyulması gerekmektedir. Bu 3 ana kural ise şunlardır;

- Karşıdaki bireyin yerine kendimizi koyarak olay ve eylemlere onun bakış açısıyla bakmak ve tarafsız olarak değerlendirmek
- Karşıdaki bireyin tüm duygu ve düşüncelerini doğru yönde değerlendirmek ve tam anlamıyla hissedebilmek
- Son olarak da karşıdaki bireyin tüm duygu ve düşüncelerinin tam anlamıyla anlayabildiğini ona ifade etmektir.

Yukarıdaki 3 önemli kural hayata geçirildiğinde empati olgusu kolaylıkla kurulabilmektedir.

Empati Nasıl Kazanılabilir?

Birçok bireyler empati olgusunun oldukça zor kazanılabileceğini sanmaktadırlar. Oysa ki uzmanlar empati olgusunun oldukça kolay bir biçimde kazanılabileceğinin altını çizmektedirler. Empati olgusunun kazanılabilmesi ise şu şekilde olmaktadır;

- Açık uçlu sorular yönetilerek
- Azami oranda hareket etmek ve yorumda bulunmak
- Yargılama sürecini yavaşlatmak
- Kendi duygu ve düşüncelerimizi anlamaya çaba sarf etmek
- Geçmişten tam anlamıyla ders çıkarılması
- Son olarak olay ve eylemlerin kendi doğal akışına bırakılması ile empati olgusu elde edilebilmektedir.

Empatinin Başlıca Faydaları Nelerdir?

Şimdi de gelelim makalemizin de ana konusu olan empati olgusunun başlıca faydaları hakkında sizlere bilgiler sunmaya empati olgusunun oldukça fazla faydaları bulunmaktadır. Dolayısıyla merhamet olgusuyla eşdeğer nitelikte olan empati olgusunun başlıca faydaları ise şunlardır;

- Birey ve toplumların objektif olarak hareket etmesini sağlamaktadır.
- Birey ve toplumların dayanışma içerisinde hareket etmesini sağlayarak daha üretken olmasını sağlamaktadır.
- Bireyler ve toplumlar arasında huzur, refah ve mutluluğun ileri seviyede yaşanmasını sağlamaktadır.

Yukarıda da görüldüğü üzere empati olgusu gerek bireylerin ve gerekse de toplumların refah ve mutlulukları açısından hayati bir öneme sahiptir. Dolayısıyla uzmanlar empati olgusunun huzur ve mutluluğun oluşabilmesi açısından olması gereken en önemli olgulardan biri olduğunu belirtmektedirler.

Empati Daha Çok Kimlerde Bulunmamaktadır?

Makalemizin üst kısmında da belirttiğimiz üzere empati olgusu insani bir olgu olmakla birlikte vicdan ve merhamet gibi olgular ile bağlantılıdır. Bu anlamda yapılan araştırmalar sonucunda empati olgusunun en fazla bulunmadığı kimseler ise şu kimseler olduğu tespit edilmiştir. Empati olgusunun bulunmadığı kimseler şunlardır;

- Anti sosyal kişilik bozukluğu rahatsızlığı bulunanlarda
- Akli denge bozukluğu bulunanlarda
- Bencil olgusu ağır basan bireylerde
- Bazı psikolojik takıntıları bulunan bireylerde

Kişilik çatışması sorunu yaşayan bireylerde empati olgusunun hiç bulunmadığı veya da çok az geliştiği gözlemlenmiştir. Özellikle de anti sosyal kişilik bozukluğu rahatsızlığı bulunanlarda empati olgusunun gelişmediği tespit edilmiştir.

Yorum

Sosyal açıdan empati yapmanın bir amacı olacağı, bunun da kendi duygu ve düşüncelerinin başkası ile paylaşılması ve onları kendi boyutuna getirmek olarak gerçekleşmektedir.

Buna karşın ikna veya bir bireye etki etmek etik açıdan kabul edilebilir değildir, birey sadece bilgi vermek, kabul ve talep olursa yapabileceği hukuk açıdan da vurgulanandır. Buna yaşam hakkı katılmamaktadır. Yenidoğan ve prematürelerin yaşam hakkı, sağlıklı olma hakkı, tüm hakların üstünde kabul edilmektedir.

Son Söz

Davranışın tarafsız olması bir bakıma anlamsız kalmaktadır. Özellikle hekimin, insanlık, birey hakkı ve bilim yönünde taraf olması zorunluluktur. Davranışlarında da etik boyutta ve etik ilkeler temelinde olmalıdır. Hukuk haklar demektir ve bu hak, özellikle birey, prematüre ve yenidoğan lehine olmalıdır. Bana göre dediğiniz zaman empatiden uzaklaşmaktadır, ona göre dediğinizde de empati mi ayrımcılık mı yapılmaktadır endişesi olmaktadır. Duygular ancak aynı frekansta ise kabul edilebilir, bir şeyi algılamak, kavramak ile empati olmamaktadır. Empati kendi ve başkasının duygusu ile eşleşme, ona göre yaklaşım boyutu olarak ele alınmamalıdır. Bu açıdan aldatma ve aldanma konusu irdelenmelidir. Birçok yolsuzluk yargısı doğru olmadığı gibi, bireyin kendi düşünce ve davranışları temelinde olması önemlidir. Sıklıkla temel civil liberties/hürriyeti, birey eşitliği ve kendisi hakkında karar vermesi/rızası temeldir. Yenidoğan ve prematürelerde de sağlık ve sağlıklı olmak ailenin inisiyatifinde olmadığı, tıp bilimine göre yapılmasının gerektiği belirgindir. Hukuk doğrudan aldığı kararlar ile yaşam hakkını dikkate almamanın cinayet ile eş değer olduğu vurgulanmaktadır.

Zamanımızda en az empati gösteren bireylerin diplomalıları olduğu, öğrendiklerini kalıp şeklinde doğru olarak algıladıkları ve olgusu/ailesi ile çevresi ve toplumu bu kurala uydurma çabası nedeniyle zorlamakta ve bu boyuta getirmeye çalışmaktadırlar. Anneler zorla çocuklarını saat 9'da uyutmaya çalışmaları, çocuğa kalması ve talebini kabul edilemeyeceği vurgusu ile empatiden uzaklaşmaktadırlar. Çocuğun uyuması için bir sıcak kucağa gereksinimi unutulmaktadır. Aynı durum, ufak prematüreler içinde geçerlidir. Akciğeri ve kliniği iyi o halde ben beslerim yerine, bebeğin alabileceği şekilde, kademeli ve nazik ve mutlaka yumuşak sevgi ile dokunma ile çok farklı netice alacaklarını kavramalıdır. Stajyer iken bu bebekleri hemşireler bana besletirlerdi. Anne ben besledim, bebek almıyor deyince, ben erkek olarak bebeği kucağıma alır ve belirgin ekstra ek mama verirdim. Anne hemşireye sen verebilirsin derdi, ama ben olunca kendisinin sorunlu olduğunu kabule mecbur olurdu. O zaman sizi dinler ve yüz-yüze, ten tene temasın anlamını daha iyi kabul ederdi.

“If I were you-Ben senin yerinde olsam” empati kavramı yerine, “If I was you-Ben sen olsam” empati yaklaşımını daha çok benimsemekteyim. Biri öğüt, diğeri sorumluluk boyutunu kapsamaktadır, ikisinde de zorlama yoktur, karar bireyindir. Ben empati yapıyorum demekle empati olmadığı açıktır, ben eğitiyorum demek ile de eğitim olmayacağı nettir.

Bu nedenle empati kavramı, kültür, eğitim kavramları ile birlikte bu Bölümde irdelenmiştir.

Encyclopaedia Britannica: *Empathy, the ability to imagine oneself in another's place and understand the other's feelings, desires, ideas, and actions. It is a term coined in the early 20th century, equivalent to the German Einfühlung and modeled on "sympathy." The term is used with special (but not exclusive) reference to aesthetic experience. The most obvious example, perhaps, is that of the actor or singer who genuinely feels the part he is performing. With other works of art, a spectator may, by a kind of introjection, feel himself involved in what he observes or contemplates. The use of empathy is an important part of the counseling technique developed by the American psychologist Carl Rogers.*

NOT: Suçta empati yapmak suç kabul ve destek anlamı olamaz. Mahkemelerde hâkim karar verirken olayı irdelemekte, bir bakıma empatiye benzer bir yaklaşım yapmaktadır. Zorbalık ve zararda da empati aynı boyuttadır. Suç yasaklandır ve bilinen açık kavramdır, yoruma kapalı ve somut, gelenek içine alınamaz. Empati bu nedenle danışmanlık sistematiğidir. Sempatide farklıdır. Sempatide duymak bir bakıma suça ortak olmaktır. Onun duygularını paylaşmaktır.

Sempatide ve Empati

Felsefesi.org: Sempatide ve Empati: Aralık 23: yazar: Harun Gelmiş

Başkalarıyla olan iletişimimizde önemli iki kavram.

Sempatide: Kendisinden türeyen “sempatizan” kavramının tanımı mucibince; karşımızdaki kişinin duygu ve düşüncelerini hiç sorgulamadan, haklı olup olmadığına bakmaksızın aynı duygu ve düşüncede olmak, ona katılmaktır. (İleri seviyesi fanatizm)

Empati: Karşımızdaki kişinin olaylar karşısında ne düşündüğünü ne hissettiğini anlamak ve yargılamadan bunu o kişiye aktarmaktır. Sempatiden farkı, karşımızdaki kişiye hak vermeyip, hatta onu hatalı bulsak bile (duygularına ortak olmasak da) onu sadece anlamak ve bunu ona hissettirmektir. Rudolf Lotze empati kavramını Almanca Einfühlung (içine doğru hissetmek, nüfuz etmek) olarak tanımlar.

Örneğin bir dostunuz sevgilisi/eşi tarafından terkedildi ve bundan dolayı çok acı çekiyor. Ona “üzülme” ya da “keşke öyle davranmasaydın, böyle yapmasaydın” dediğinizde onda “anlaşılamama” duygusu yaratırsınız. Bunun yerine “çektığın acıyı anlıyorum, kolay değil” dediğinizde ve hatta yaşadığınız benzer olayları onunla paylaştığınızda onun “anlaşılmak” ihtiyacını karşılamış olursunuz.

Empatinin tam olarak gerçekleşmesi için üç kural vardır;

- Bir insanın kendisini karşısındaki kişinin yerine koyarak, olaylara onun bakış açısıyla bakmak,
- Karşısındaki duygu ve düşüncelerini doğru olarak anlamak ve hissetmek,
- O kişiyi anladığını ona ifade etmek...

gözlemci.net

Empatinin Sempatiden Farkı

* Empati: Bir kişinin kendisini karşısındaki kişinin yerine koyarak olaylara onun bakış açısıyla bakması, o kişinin duygularını ve düşüncelerini doğru olarak anlaması, hissetmesi ve bu durumu ona iletmesi sürecine empati adı verilir.

**Sempatide: Bir insan sempatide duymak demek, o insanın sahip olduğu duygu ve düşüncelerin aynısına sahip olmak demektir. Karşımızdaki kişiye sempatide duyuyorsak, onunla acı çekeriz ya da seviniriz.

Empati kurduğumuzda ise karşısındaki duygu ve düşüncelerini anlamak esastır. Kendimizi sempatide duyduğumuz kişinin yerine koymamıza, onu anlamamıza gerek yoktur; sempatide yandaş olmak esastır.

Örneklerle anlatmak gerekirse: Diyelim ki bir futbol takımını tutuyorsunuz. Aynı takımı tutan kişilere sempatide duyarsınız; takımınız kazandığında hep birlikte sevinirsiniz. Fakat bu kişilerin, tuttuğunuz takımla ilgili neler

hissettiklerini bilmeyebilirsiniz. Eğer bilseydiniz bu kişiye sempati kurmanız yanında empati de kurmuş olurdunuz.

Başka bir örnek verirek: Diyelim ki bir ziyafettesiniz ve bir yakınınız, yanında oturan kişinin üzerine yemek döktü. Eğer yakınınızın utandığını fark ederseniz bu empatidir. Eğer yakınınız yemeği döktü diye, onunla birlikte siz de utanırsanız, sempati duymuş olursunuz. Bunun nedeni ise yakınınızla özdeşim kurmanızdır. Sempati duyulan insanlarla özdeşim duyulur.

Benmerkezcilik ve empati: Ben-merkezcilik ve empati anlayış birbiriyle bağdaşmaz. Olaylara ben merkezli yaklaşan birinin karşısındakinin rolüne girmesi ve olaylara onun bakış açısıyla bakması, yani sempati kurması mümkün değildir. Ben merkezlik, empatiden uzak davranıştır. Bu konu hakkında günlük hayatımızdan örnek verirek: Size birisi adres sordu diyelim. Siz adresi tarif ederken, soldan ikinci sokak dediğinizde kendi solunuzu kastederseniz empati kurmamış olursunuz ve ben-merkezci olarak olaya yaklaşmış olursunuz. Halbuki sizin sağınızı yani onun solunu gösterirseniz empati kurmuş olursunuz.

Özdemir Asaf'ın dediği gibi

Sonra Çekildim bir kenara
Seyrettim bütün olup biteni
Baktım kimde ben ne kadarım
Kim bende ne kadar kalmış diye

Ömer Hayyam'ın dediği gibi

Derdin avucundan şarap içmedikçe
Bir yudum su içmiş değilim gönlümce;
Kimsenin tuzuna da ekmek banmadım
Ciğerimi kebab edip yemedikçe.

MAA-TR

Dert eğer dert olup vicdan yapmıyorsa
Bir yudum su ile sarhoş olup benlik gitmiyorsa
Yarasına tuz basıp, acısına katlanmadıkça
Derti nasıl hissetsin, duygudaşlık yapısın ki

MAA-Eng.

If you don't perform it by yourself, by your intention and act
I you don't take the responsibilities what you have done
If you can easily have accused others, for your behaviors
Then you are minor, not considered as mature, adult

MAA İster sarhoş olayım ister ayık Düşünme yok ise akıl nedendir Sevgi yok ise gönül nice dir Tümü birlikte değil ise, yaşamak nedendir	MAA Akıl öne çıkınca duygular ve hisler örtülüyor Gönül öne çıkınca, gerçeklik ve amaçlar sapıyor Akıl ve gönül bütünlüğü ise yapılması çok zor Her sefer, ortada kalıp, kara kara düşünen benim
---	--

Mevlana'nın 7 öğüdü gibi (<http://www.infethiye.net/turkish/notlar/mevlananin-yedi-ogutu.htm>)

- 1- Cömertlik ve yardım etmede akarsu gibi ol,
- 2- Şefkat ve merhamette güneş gibi ol,
- 3- Başkalarının kusurunu örtmede gece gibi ol,
- 4- Hiddet ve asabiyette ölü gibi ol,
- 5- Tevazu ve alçakgönüllülükte toprak gibi ol,
- 6- Hoşgörülükte deniz gibi ol,
- 7- Ya olduğun gibi görün ya görüdüğün gibi ol.